

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

MÜZİK ANASANAT DALI

**LEE MORGAN'IN "THE SIDEWINDER" ALBÜMÜ ÜZERİNDEN
HARD BOP DÖNEMİNE BİR BAKIŞ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYTAÇ AYDOĞDU

**TEZ DANIŞMANI
DOÇ. BAHADIR ÇOKAMAY**

ÇANAKKALE - 2023

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MÜZİK ANASANAT DALI

**LEE MORGAN'IN “*THE SIDEWINDER*” ALBÜMÜ ÜZERİNDEN
HARD BOP DÖNEMİNE BİR BAKIŞ**

Yüksek Lisans Tezi

Aytaç AYDOĞDU

Tez Danışmanı

Doç. Bahadır ÇOKAMAY

Çanakkale - 2023

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Aytaç AYDOĞDU tarafından Doç. Bahadır ÇOKAMAY yönetiminde hazırlanan ve 11/07/2023 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan ““Lee Morgan’ın “*The Sidewinder*” Albümü Üzerinden Hard bop Dönemine Bir Bakış” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Müzik Anasanat Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Doç. Bahadır ÇOKAMAY
(Danışman)

.....

Prof. Dr. Uğur TÜRKMEN

.....

Dr. Öğr. Üyesi Serkan DEMİREL

.....

Tez No : 10552799

Tez Savunma Tarihi : 11/07/2023

.....
Prof. Dr. Ahmet Evren ERGİNAL
Enstitü Müdürü

11/07/2023

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Aytaç AYDOĞDU

11/07/2023

TEŞEKKÜR

Bu tezin tamamlanmasında çalıŐma sűresince desteklerini esirgemeyen saygıdeęer danıŐman hocam Doç. Bahadır ÇOKAMAY ve hayatımın her aŐamasında bana destek olan deęerli aileme teŐekkűrlerimi sunarım.

Aytaç AYDOğDU

anakkale, Temmuz 2023

ÖZET

LEE MORGAN'IN “*THE SIDEWINDER*” ALBÜMÜ ÜZERİNDEN HARD BOP DÖNEMİNE BİR BAKIŞ

Aytaç AYDOĞDU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Müzik Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Bahadır ÇOKAMAY

11/07/2023, 65

Caz müziğinin başlangıcından itibaren ilk kırk yılının sadece icra boyutu ile ele alındığı söylenebilir. Bu alandaki akademik çalışmalar ise çok sonraları kendini göstermiş olup ilgili akademik literatür güncellenmeye devam etmektedir. Caz müziği dönemleri ilgili çalışmalar da güncellenen alt konulardan birisidir. Bu müzikal dönemler içerisindeki yoğunluk, benzerlik ve bazen de zıtlıktan doğan anlayışlar birbirini etkileyerek armonik, ritmik ve melodik olarak müzikal gelişimi hızlandırmıştır. Bu bilgilerden hareketle dönemlere ait derinlemesine yapılan bir incelemenin, geçmişi çok eskiye dayanmayan caz müziğinin daha iyi tanınmasına ve yaygınlaşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma da yukarıda anlatılanların ışığında caz müziğinde önemli bir yere sahip olduğu düşünülen hard bop döneminin daha iyi anlaşılması, etkilediği ve etkilendiği dönemleri ve bu dönemlerin anlayışının nasıl görüldüğüne dair bir değerlendirmeyi konu edinmektedir. Araştırmaya yönelik caz müziği tarihinin önemli trompetçilerinden biri olarak kabul edilen *Lee Morgan*'ın *The Sidewinder* adlı albümü örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmaya caz, caz trompet, hard bop, Lee Morgan, *The Sidewinder* gibi anahtar kelimeler üzerinden literatür taraması yapılarak başlanmıştır. Tarama sonunda elde edilen dökümanlar incelenmiş, sınıflandırılmış ve analiz edilip çalışma sonlandırılmıştır. Çalışmada öncelikli olarak kuramsal çerçevenin çizilmesi için caz müziği dönemleri hakkında genel bir bilgi verilmiş ardından hard bop döneminin caz tarihindeki önemi ve müzikal özellikleri belirtilmiştir. Örneklem olarak seçilen trompet sanatçısı Lee Morgan'ın *The Sidewinder* albümündeki beş parça hard bop dönemi özellikleri çerçevesinde analiz edilmiştir.

İnceleme neticesinde hard bop döneminin, caz müziği dönemleri arasında başlangıç geleneğinden kopmamış kendinden önceki stil özelliklerini içerisinde barındıran ve kendinden sonraki müzikal dönemleri birkaç ayrı alanda etkileyen ve geliştiren bir anlayışta olduğu, bu dönemin caz müziği tarihinde geleneksel anlayışın temeli olduğu eleştirmenler ve caz sanatçılarının ortak bir görüşü olarak kabul edilen *blues* stilinin müzikal özelliklerini içerdiği, bebop dönemindeki armonik, melodik ve ritmik karmaşıklığı sadeleştirip sonraki yıllarda sınırlarını genişletmek suretiyle yeni birkaç stili içerisinde barındırdığı ve geliştirdiği ve de çalışmanın odak noktasını oluşturan Lee Morgan'ın *The Sidewinder* albümünün ezgisel, armonik ve ritmik yapısıyla hard bop dönemini yansıttığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Caz, Caz Trompet, Lee Morgan, *The Sidewinder*, Hard Bop

ABSTRACT

THROUGH LEE MORGAN'S "*THE SIDEWINDER*" ALBUM A OVERVIEW AT THE HARD BOP PERIOD

Aytaç AYDOĞDU

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Department of Music Master Thesis

Supervisor: Doç. Bahadır ÇOKAMAY

11/07/2023, 65

It can be said that the first forty years of jazz music since its inception have been handled only with its performance dimension. Academic studies in this field have emerged much later and the related academic literature continues to be updated. Studies on the periods of jazz music are one of the updated sub-topics. The intensity, similarities and sometimes contrasting understandings within these musical periods have influenced each other and accelerated musical development harmonically, rhythmically and melodically. Based on this information, it is thought that an in-depth analysis of the periods will contribute to the better recognition and dissemination of jazz music, which does not have a long history.

In the light of the above, this research aims to better understand the hard bop period, which is considered to have an important place in jazz music, and to evaluate the periods it influenced and was influenced by, and how the understanding of these periods is seen. Lee Morgan's album *The Sidewinder*, which is considered to be one of the most important trumpet players in the history of jazz music, was chosen as a sample for the research. The research started with a literature review using keywords such as jazz, jazz trumpet, hard bop, Lee Morgan, the sidewinder. The documents obtained at the end of the review were examined, classified and analyzed and the study was finalized. In the study, first of all, a general information about the periods of jazz music was given in order to draw the theoretical framework, and then the importance of the hard bop period in jazz history and its musical characteristics were stated. Five tracks from *The Sidewinder* album are analyzed within the framework of hard bop period characteristics.

As a result of the analysis, it was concluded that the hard bop period was an understanding that did not break away from the initial tradition among the periods of jazz music, incorporated the characteristics of the previous style and influenced and developed the following musical periods in several different areas, and that this period included the musical characteristics of the blues style, which is accepted as a common opinion of critics and jazz artists as the basis of the traditional understanding in the history of jazz music, It has been concluded that Lee Morgan's *The Sidewinder* album, which constitutes the focus of the study, reflects the hard bop period with its melodic, harmonic and rhythmic structure by simplifying the harmonic, melodic and rhythmic complexity of the bebop period and expanding its boundaries in the following years.

Keywords: Jazz, Jazz Trumpet, Lee Morgan, *The Sidewinder*, Hard Bop

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
RESİMLER DİZİNİ	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

1

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

5

KAVRAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Ragtime (1800'lerin sonu).....	5
2.2. New Orleans (1900'lerin başı).....	6
2.3. Dixieland ve Chiago (1910-1920'ler).....	8
2.4. Swing (1930'lar).....	9
2.5. Bebop (1940'lar).....	11
2.6. Cool (1950'lerin ilk yarısı).....	13
2.7. Free Caz (1960'ların ikinci yarısı).....	15
2.8. İlgili Yayın ve Araştırmalar.....	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		18
ARAŞTIRMA METODOLJİSİ/MATERYAL VE YÖNTEM		
3.1.	Araştırmanın Modeli.....	18
3.2.	Evren ve Örneklem.....	18
3.3.	Veri Toplama Araçları.....	18
3.4.	Verilerin Toplanması ve Analizi.....	19
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		20
ARAŞTIRMA BULGULARI		
4.1.	Hard Bop Dönemi.....	20
4.1.1.	Hard Bop Dönemi Müzikal Özellikleri.....	22
4.1.2.	Hard Bop Dönemi Albümleri.....	23
4.2.	Lee Morgan	25
4.3.	Lee Morgan'ın <i>The Sidewinder</i> Albümü.....	27
4.3.1.	<i>The Sidewinder</i>	30
4.3.2.	Totem Pole.....	39
4.3.3.	Gary's Notebook.....	45
4.3.4.	Boy, What a Night.....	51
4.3.5.	Hocus Pocus.....	56
BEŞİNCİ BÖLÜM		60
SONUÇ VE ÖNERİLER		
5.1.	Sonuç.....	60
5.2.	Öneriler.....	61
	Kaynakça.....	62
	EKLER.....	I

KISALTMALAR

C	Do notası
D	Re notası
E	Mi notası
F	Fa notası
G	Sol notası
A	La notası
B	Si notası
M	Majör anlamına gelir. Örneğin GM, sol majör olarak açıklanır.
m	Minör anlamına gelir. Örneğin Gm, sol minör olarak açıklanır.
7	Dominant anlamındadır. Örneğin G7, sol dominant yedi olarak açıklanır.
I	Armonide birinci dereceyi ifade eder.
II	Armonide ikinci dereceyi ifade eder.
III	Armonide üçüncü dereceyi ifade eder.
IV	Armonide dördüncü dereceyi ifade eder.
V	Armonide beşinci dereceyi ifade eder.
Ad	Akor kurulumunda olmayan sesi ifade eder.
Ky	Kromatik yaklaşım
Dy	Diyatonik yaklaşım

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Ragtime stilinin özellikleri	5
Tablo 2	New Orleans stilinin özellikleri	7
Tablo 3	Dixieland ve Chicago stilinin özellikleri	9
Tablo 4	Swing stilinin özellikleri	11
Tablo 5	Bebop döneminin özellikleri	12
Tablo 6	Cool stilin özellikleri	14
Tablo 7	Free caz stilinin özellikleri	16
Tablo 8	Hard bop dönemi albümleri	23
Tablo 9	<i>The Sidewinder</i> teması melodik analizi	33
Tablo 10	<i>The Sidewinder</i> akor yürüyüşleri	34
Tablo 11	Totem Pole teması melodik analizi	41
Tablo 12	Totem Pole akor yürüyüşleri	42
Tablo 13	Gary's Notebook teması melodik analiz	47
Tablo 14	Gary's Notebook akor yürüyüşleri	48
Tablo 15	Boy, what a night tema bölümü melodik analiz	53
Tablo 16	Boy, what a night akor yürüyüşleri	54
Tablo 17	Hocus Pocus akor yürüyüşleri	57
Tablo 18	Hocus Pocus tema bölümü melodik analizi	58

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa
Şekil 1	Swing yapısının ritmik görseli	10
Şekil 2	Majör bebop dizisi örneği	13
Şekil 3	Dominant bebop dizisi örneği	13
Şekil 4	Minör bebop dizisi örneği	13
Şekil 5	Half diminish bebop dizisi örneği	13
Şekil 6	<i>The Sidewinder</i> intro ve tema bölümü notası	31
Şekil 7	Joe Henderson <i>The Sidewinder</i> 1-16. ölçüler arası saksafon solo notası	35
Şekil 8	Joe Henderson <i>The Sidewinder</i> 48-54. ölçüler arası saksafon solo notası	35
Şekil 9	Lee Morgan <i>The Sidewinder</i> birinci chorus trompet solo notası	36
Şekil 10	Lee Morgan <i>The Sidewinder</i> ikinci chorus trompet solo notası	37
Şekil 11	Lee Morgan <i>The Sidewinder</i> üçüncü chorus trompet solo notası	38
Şekil 12	Totem Pole intro ve tema bölümü notası devamı notası	39
Şekil 13	Lee Morgan Totem Pole birinci chorus trompet solo notası	43
Şekil 14	Lee Morgan Totem Pole birinci chorus trompet solo notası	44
Şekil 15	Gary's notebook intro ve tema bölümü notası	45
Şekil 16	Gary's Notebook Lee Morgan'ın trompet solosu 125-136. ölçüler arası notası	48
Şekil 17	Lee Morgan Gary's Notebook birinci chorus trompet solo notası	49
Şekil 18	Lee Morgan Gary's Notebook ikinci chorus trompet solo notası	50
Şekil 19	Boy, what a night intro ve tema bölümü notası.	51
Şekil 20	Boy, what a night Lee Morgan'ın trompet solo notası 115-134. ölçüler arası notası	55
Şekil 21	Hocus Pocus intro ve tema bölümü notası	56
Şekil 22	Lee Morgan hocus pocus birinci chorus trompet solo notası	59

RESİMLER DİZİNİ

	Sayfa
Resim 1 Klarnet Sanatçısı Sidney Bechet	7
Resim 2 The Original Dixieland Caz Müzik Grubu	9
Resim 3 Swing Dönemi Count Basie ve Orkestrası	10
Resim 4 Bebop Dönemi Öncüleri Charlie Parker Ve Dizzy Gillespie	12
Resim 5 Cool Caz Döneminin Öncüsü Trompetçi Miles Davis	14
Resim 6 Lee Morgan	26
Resim 7 <i>The Sidewinder</i> Albüm Kapağı	28

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Caz müziği, "siyah müzik" adlandırması ile tanımlanmış ve ağırlıklı olarak Afrika ritimleri ve blues tarzına dayandığı bilinmektedir. Daha sonra beyaz (ve ağırlıklı olarak Yahudi) müzisyenlerin bir araya gelmesi sonucu, sadece blues ile değil, aynı zamanda Avrupa avangard müziği, klasik müzik ve yerli müzikten de beslenen bir "Amerikan müziği" haline gelmiştir. Böylece caz, değişim ve uyarlamalarıyla çeşitli sosyal ve kültürel gruplara ulaşmıştır (İnce, 2016: 3).

Caz, karma bir müzik anlayışının armonik bilgi ile sadeleştirilerek uyumlu bir duyuma dönüştürülmesini amaçlayan, teknik anlamda gelişimini tamamlamış bir şehir müziği olarak tanımlanabilir. 19. yüzyılda Afrika sınırlarından türeyen bu müzik türü, batı müziğinin armonik dili ve biçimleri ile Afrika'nın ritim ve melodi birikiminin Amerika'da bir araya gelmesiyle doğan bir sentez olarak düşünülebilir. Siyah ırkın *spritual* adı verilen vokal müzik tarzı içinde, zamanın popüler şarkıları, caz müziği ile birleşmiştir. Caz müziğinin başlıca karakteristiği doğaçlama, senkoplu bir ritim ve kendine has tonlama şeklidir (İlyasoğlu, 1994: 206).

Caz tarihi, klasik müzikten farklı olarak, her zaman müzikal açıdan olduğu kadar toplumsal açıdan da görünür olmuştur. Kökenleri hala belirsiz olsa da, ayrılmış, sosyal durumları farklı kültürel kalıplar üreten belirli bir grup insanın, Amerikalı siyahilerin halk sanatı olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Öte yandan ragtime, dixieland ve swing tarzının popüler ticarileştirilmiş biçimleriyle cazın evrimi, kitlesel tüketimin, kitle iletişim araçlarının ve kitlesel eğlencenin gelişmesiyle bağlantılı olarak geniş toplumsal değişimlerde açık bir şekilde görülmektedir. 1940'lardan bu yana caz müziği, belli bir grubun bildiği ve tanıdığı felsefi öğretisi, özellikle ticarileştirme ve beyaz taklidinin baskılarına tepki olarak geliştirilen özgün halk müziği geleneklerinin giderek daha bilinçli yüksek sanat gelişimi olarak görülmüştür (Lewis, 1986: 33).

Yüzyılımızın popüler müziğini de bir anlamda besleyen caz müziğinin, değişik şekilleri, farklılıkları ve stilleri; diğer yandan ise bu farklılıkların ortaya çıktığı dönemler arasında doğrudan veya ayrıntılara inerek kanıtlanabilecek bir ilişki vardır. Stiller ve

dolayısıyla dönemler arasındaki gelişim; bir tutarlılık, mantık ve bütünlük çerçevesinde oluşmuştur. Avrupa müziğinde barok veya klasisizm, romantizm veya izlenimcilik ne ifade ediyorsa, cazın gelişimi içinde stiller de benzerdir; başka bir deyişle hepsi kendi zamanıyla örtüşür. Hiçbir stil bir diğerinin yerine geçemez. Her stil kendinden bir öncekini ve öncekilerini içinde barındırır (Okay, 2013: 16). Bu söylemin kısmen doğru olduğu kabul edilmekle birlikte, caz müziğinin özellikle 1940'lerden sonra birbirine zıt stillerin müzikal yoğunluğundan beslendiğinden bahsetmek de yanlış olmayacaktır. Bu anlamda hard bop dönemi kendinden önceki dönemleri iyi bir biçimde örneklendirmesi ve sonraki yıllarda gerçekleşecek olan yeni stillere geniş bir alan yaratması anlamında önemli bir süreci yansıtmaktadır.

Caz müziği çerçevesinde temel ve kaynak kabul edilen önemli bir unsur ise *blues* yapısıdır. Blues yapısını bozmadan gerçekleştirilen yenilikçi yaklaşımlar da müzisyenlerin kendi müzikal bilgi ve birikimlerini gösterebildiği bir alan olarak görülmüştür. Caz tarihinin zamansal sürecine ve cazın literatür içeriğindeki sanatçıların müzikal ürünlerine detaylı bir biçimde bakıldığında şöyle bir açıklama yapılabilir: *Klişeleşmiş müzikal ifadeler dışında yaratılan sound, cümle yapısı, aranjman ve tını sanatçının bireysel yaşam tecrübesine ve kültürel yapısına göre biçimlenebilmektedir* (Muti, 2019: 2). Blues, geleneğin başlangıcından itibaren caz müziğine paralel olarak gelişimini sürdürmüştür. Farklı ölçü sayıları içeren blues türlerinin ortaya çıkmasının yanı sıra blues armonisi ilk yıllarda basit bir anlayış çerçevesinde ilerlemiş, caz dönemlerinin teknik yapısı geliştikçe bu durum blues yapısını da etkilemiştir. Caz müziğinin geleneksel blues yapısını bozmamak kaydı ile ritmik ve armonik farklılıklar ekleyerek modern bir yapıya dönüştüren önemli müzik anlayışı olarak hard bop düşünülebilir.

Türkiye'de caz müziği alanında birçok akademik çalışmanın yapıldığı tespit edilirken caz müziğinin dönemsel anlayışı ile ilgili yeterli sayıda çalışmanın olmadığı görülmüştür. Caz müziğinin tarihsel gelişim sürecinin izlenmesinde dönemsel anlayışın analiz edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Özellikle caz müzik tarihinde önemli bir yere sahip olduğu bilinen ve yaklaşık 1955-1965 yılları aralığını kapsayan hard bop dönemi, devam eden yıllarda funk, fusion, soul ve latin gibi caz stillerinin ortaya çıkmasına zemin oluşturmuştur. Aynı zamanda cazın endüstriyelleşme anlamında ön planda olan yıllarıdır denilebilir. Bu dönemin önde gelen sanatçılarından olduğu birçok müzik otoritesi ve

eleştirmeni tarafından düşünölen caz trompet sanatçısı Lee Morgan'ın 1964 yılında yayınlanan ve caz müziği sektöründe oldukça ses getiren “*The Sidewinder*” albümü, hard bop döneminin müzikal özelliklerinin daha iyi anlaşılabilmesi için seçilmiş ve incelenmiştir. Araştırmanın caz müziği ile ilgili literatüre ve de Türkiye’de az sayıda yapılan caz müziğinin dönem anlayışı araştırmalarına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Caz müziğinde dönemsel anlayış yaklaşık on yıllık süreçler dahilinde tamamlanmıştır. Periyod süreleri kısa olmasına karşın, birbirini tamamlayan ve karşıtlıklardan doğan yoğun bir müzikal çerçeveye sahiptir. Türkiye’deki akademik literatür içerisinde caz müziği dönemleri genel çerçevede incelenmiş fakat detaylandırılmamıştır. Bu dönemler içerisinde önemli bir yeri olduğu düşünölen hard bop dönemi ile ilgili çok az çalışma bulunmaktadır. Ayrıca ölkemizdeki üniversiteler kapsamında spesifik caz eğitimi veren ana sanat dalı eksiklikleri akademik çalışmaların içeriğinde belirgin bir biçimde etkisini göstermektedir. Caz tarihinin önemli bir sürecini oluşturan hard bop dönemi ile ilgili Türkçe literatürde herhangi bir kaynağa ulaşılamamıştır. Hard bop döneminin daha iyi anlaşılması ve müzikal özelliklerinin daha somut örneklerle anlatılması için örneklem olarak Lee Morgan’ın *The Sidewinder* albümü seçilmiştir.

Anlatılanların ışığında problem durum sorusu; Lee Morgan’ın “*The Sidewinder*” albümü hard bop dönemini yansıtmakta mıdır? olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Lee Morgan’ın *The Sidewinder* albümünün müzikal analizinin yapılarak hard bop döneminin müzikal özelliklerini açık ve net bir biçimde anlatmayı, bundan sonraki yapılacak araştırmalara yol gösterici olmayı amaç edinmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde caz müziği ile ilgili yapılan literatür taramasında caz tarihinde önemli bir yere sahip hard bop dönemi ve caz müzisyeni Lee Morgan ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu çalışmanın Lee Morgan'ın *The Sidewinder* albümünün analizi üzerinden hard bop döneminin müzikal özelliklerinin incelenerek ortaya çıkarılması bakımından önemli olduğu düşünölmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma; hard bop dönemi, Lee Morgan ve Lee Morgan'ın *The Sidewinder* albümünün müzikal analizi ile sınırlandırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Çalışmanın bu bölümünde caz müziği dönemleri detaylandırılmış, kavramsal çerçevenin çizilmesi için çeşitli yayın ve araştırmalardan yararlanılmıştır.

2.1. Ragtime Dönemi (1800'lerin sonu)

1800'lerin sonundan başlayıp gelişimini sürdüren bir caz müziği stili olan Ragtime'in en belirleyici özelliği senkoplu ritmik yapısıdır. Günümüzde çoğunlukla bir piyano stili olarak düşünülse de ragtime, enstrümantal, vokal ve dansı da kapsayan bir dönemi tanımlar. Ragtime aynı zamanda Amerikalı besteci John Philip Sousa tarafından popülerleştirilen marş müziği stiline Afrika müziğinden aktarılan ek poliritimlerle modifikasyonu olarak tanımlanabilir.

Ragtime, büyük Mississippi nehrinin kıyıdaş toprakları üzerinde yayılmadan önce, ritimleri Amerika'ya diğer bir geniş nehir ülkesi olan Ekvator Afrika'sından gelmiştir. İç kısımlarda ve nehrin yukarısında güney bölgenin tarlalarında davul sesleri tarlalardaki aletlerin sesine ve toplantı evinde şarkı söyleyip el çırpmaya dönüşmüştür (Janis ve Blesh, 1950). Ragtime parçaları Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkışından kısa müddet sonra Avrupa'da da yaygınlık kazanmış ve Amerika'daki siyahların ritmik anlayışlarıyla birleştirilmiştir (Keseroğlu, 2005: 10). Scott Joplin'in (1868-1917) "Maple Leaf Rag" parçası da dahil olmak üzere birçok ragtime parçası iki dörtlüktür ve on altı ölçülük bölmelerin tekrarlarından oluşmaktadır (Yavuz ve Sazlı, 2021: 1426).

Tablo 1

Ragtime stiline özellikleri

Melodi	Modülasyonun sıkça kullanıldığı, dinamik ve basit melodiler
Ritim	Genellikle değişmeyen, senkoplu, 2/4 veya 4/4 ritimler
Armoni	Tonik ağırlıklı majör ve pentatonik kurulumlar, basta kromatik yaklaşımlar
Doğaçlama	Melodik süslemelere dayalı doğaçlamalar
Enstrümanlar	Piyano

2.2. New Orleans (1900'lerin başı)

Erken dönem cazı, ragtime, erken Afro-Amerikan halk müziği, Avrupa ilahileri ve hafif klasik müziğin bir karışımıdır. Erken caz müziğini karakterize eden müzikal unsurlar arasında belirli enstrümantasyon ve dokular, doğaçlama, senkop, motiflerin tekrarı ve varyasyonu ve yeni tınılar bulunur. Enstrümanlar tarafından yeni tekniklerin geliştirilmesiyle yaratılmıştır. Caza özgü tınılar arasında mute, hırıltı, vibrato, pitch bending, flutter tonguing ek olarak klarnet ve trombona glissando kullanımı yer alır. Ayrıca cazda duyulan sesler arasında majör ve minör modların bir blues gamı yaratmak için karıştırılması da vardır. Cazın bu ilk unsurları, tarih boyunca caz üslubunun temel unsurları olarak kalmıştır (Smith, 2010).

New Orleans cazı ise, 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Afro-Amerikan ve Kreol müzisyenlerin etkileşimiyle oluşan bir müzikal sentezdir. Bu tarz, Amerikan ragtime, blues, gospel ve yerel müzik türleriyle bir araya gelerek benzersiz bir caz tarzı oluşturmuştur. Bu dönemde New Orleans'ta çalınan müzik, genellikle sokaklarda, cenaze törenlerinde, kiliselerde ve caz kulüplerinde canlı olarak icra edilmiştir. New Orleans cazının özellikleri arasında kolektif çalma, etkileyici ritmik his, özgür ve duygusal melodiler, yüksek enerji ve spontane sololar bulunur. İracılar, birlikte müzik yaparken, farklı enstrümanları bir araya getirerek karmaşık ve etkileyici bir müzikal dokuyu oluşturmuşlardır. Yerel müzikal figürler, kolektif doğaçlamalar ve ikili pasajlar New Orleans cazının önemli özelliklerindedir.

New Orleans cazının önemli isimleri arasında Louis Armstrong, Sidney Bechet, Jelly Roll Morton, Kid Ory, King Oliver, Buddy Bolden, Alcide Nunez, Bunk Johnson gibi müzisyenler yer alır. Bu müzisyenler, New Orleans cazının gelişimine öncülük etmiş ve daha sonra cazın diğer tarzlarına da ilham vermiştir.

Resim 1. Klarnet Sanatçısı Sidney Bechet

<https://cdn.britannica.com/71/6371-004-9AD7D988/Bechet.jpg> (Erişim tarihi: 15.06.2023)

New Orleans döneminin ilk caz gruplarında klarnet çok önemli bir rol oynamıştır. Kendine özgü ses rengi ve yüksek sesli dinamik kabiliyetleri sebebiyle klarnet, kornet ile rekabet edebilecek bir enstrüman olarak ortaya çıkmıştır. Bu topluluklardaki standart enstrümantasyon, bas karakterli bakır bir çalgı (tuba veya euphonium), bir trombon, bir trompet veya kornet, bir alto ve bir bariton, bir klarnet, bir trampet ve bir bas davul içermektedir. Trompet, klarnet ve trombon, bu erken New Orleans caz gruplarında öne çıkan melodik üflemeli bölümü olarak birlikte kullanılmıştır. Trompet veya kornet baş enstrüman olarak melodiye yakın durmuş, armoniyi pekiştirmek için trombon kullanılmıştır (Smith, 2010).

Tablo 2

New orleans stilinin özellikleri

Melodi	Vibrato ve folklorik öğeler içeren melodiler
Ritim	Vurgunun 1 ve 3. vuruşlarda olduğu marşa yakın ritimler
Armoni	Blues ve pentatonik dizilere dayalı, basit armoniler
Doğaçlama	Kolektif bir yapıda, cümlemeye yönelik, süslemeli parafraz içeren doğaçlamalar
Enstrümanlar	Kornet, trombon, klarnet, tuba, davul, banço

2.3. Dixieland ve Chicago (1910-1920'ler)

Dixieland, Amerika Birleşik Devletleri sınırları içerisinde Missisipi, Louissiana ve Alabama gibi güney eyaletlerini kapsayan bölgeye halk arasında verilen isimdir. Dixieland müziği, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1910'ların başında, bir önceki döneme ismini veren New Orleans bölgesinde temelleri atılan, orta sınıfın dans müziği olarak kabul edilen quadrille ve marş türü müziklerin taklitleriyle, özellikle beyazların ortaya çıkardığı New Orleans cazını anımsatan, trompet veya kornet, piyano, klarnet, banjo ve davul gibi çalgılarla birlikte doğaçlamalarla, noktalı ritimli ve senkoplu yorumlanan bir tarz olarak tanımlanabilir.

Ragtime döneminde ağırlıklı olarak piyano enstrümanı çalınıyor olması sebebiyle Dixieland grupları, bu dönemin başında piyano çalanları kullanmamıştır. Piyanistlerin daha sonra eklendiği bilinmektedir. Dixieland müziği, ragtime dönemine benzer olarak blues gibi müzisyenlere doğaçlama yapma, kendi duygularını ifade etme fırsatı sağlamıştır (Aitken, 1975).

1910'lu yıllarda Orta Avrupa İtalyan ve Yahudi göçmenleri Chicago Nehri ve Michigan Gölü arasındaki Southside semtinde bulunan İrlandalı egemenliğine son vermişlerdir. Yerleşim düzeni yüzyıl boyunca gelişen ve güneyden gelmiş siyahiler ile sağlıklı ilişki kurmuşlardır. Burada *35th Street* ve *State Street* arasındaki bölgede yoğunlaşan gece kulüplerinde New Orleans'lı siyahi müzisyenler kendilerini tanıtmaya başlamışlardır. Onlar sayesinde Chicago cazın merkezi durumuna gelmiş ve bu özelliğini 1920'li yılların sonunda New York'un egemenliğini hissettirmesine kadar sürdürmüşlerdir (Bergerot, 2004: 46).

1920'lerde Chicago'da caz, halk müziği, ticari eğlence ya da konser salonu sanatının unsurlarından oluşan bir sentez olarak kabul edilmiştir. Böyle olması zengin çeşitlilikte bir müzik türü yaratmıştır (Kenney, 1993: 15).

Resim 2. The original dixieland caz müzik grubu

<https://www.theguardian.com/music/2011/jun/17/first-jazz-recording> (Erişim Tarihi: 15.06.2023)

Tablo 3

Dixieland ve Chicago stiline özellikleri

Melodi	Vibrato ve folklorik öğeler içeren melodiler
Ritim	Marş ritmi ile basit ölçüler temel alınarak gerçekleştirilen ritimler
Armoni	Blues ve marş armoni kalıpları
Doğaçlama	Melodi ekseninde çerçevesinde sürdürülerek, teknik açıdan gelişmiş doğaçlamalar
Enstrümanlar	Trompet, kornet, banjo, klarnet, davul

2.4. Swing (1930'lar)

1930'lu yılların swing tarzını büyük orkestralar temsil etmiştir. Kansas City'de Count Basie orkestralarında *riff* olarak isimlendirilen bir tarz gelişmiştir. Bu tarzın içerisinde caz müziğinin gelişiminde önemli bir yeri olan ve Afrika müziğine dayanan soru/cevap yapısı büyük caz orkestralarının bölümlerine; saksafon, trompet ve trombon gruplarına uygulanmıştır. Bu orkestraların caz icralarının gelişimine Chicago tarzından gelen caz müzisyenleri Avrupa müziğine benzer bir tını taşımışlardır (Berendt, 2019: 31).

Swing çağı olarak adlandırılan 1930’lu yıllar iki kısma ayrılabilir. Birinci kısımda New York’un siyahi büyük orkestraları grup çalışmalarını geliştirirler ve gösterişli bir ifade tarzı oluştururlar. Asıl swing çağı ise on yılın ikinci bölümünde, “swing” denilen beyaz orkestralar ile başlamıştır ve bu yapı Count Basie büyük caz orkestrasını tanımlarken Kansas City okuluna dikkat çekmektedir (Bergerot, 2004: 76).

Bu dönemde doğaçlamanın yerini aranjman tanımlamasına bırakır Müzikal yazı artık chorus dizilerine değil, riff'lere dayanır. Riff'ler, kısa ritmik ve melodik kalıplardan oluşur, sürekli tekrarlanır ve yenileriyle değiştirilir (Vogel ve Michels, 2013: 507).

Şekil 1. Swing yapısının ritmik görseli

Resim 3. Swing dönemi count basie ve orkestrası

<https://irom.wordpress.com/2015/10/22/doc-wendells-prescription-for-big-band-swing-count-basie-at-newport-verve/> (Erişim Tarihi: 15.06.2023).

Tablo 4

Swing stilinin özellikleri

Melodi	Sınırları belirlenmiş aranjman melodileri
Ritim	Noktalı ve sekizlik salımlı 2/4 veya 4/4'lük ritimler
Armoni	Triadlara ve yedili akorlara dayalı armoniler
Doğaçlama	32 ölçülük (AABA) bir çerçevede, şarkı düzenlemelerine bağlı kalarak, kısa sololar şeklinde doğaçlamalar
Enstrümanlar	Bigband enstrümanları ağırlıklı, davulun ön planda olduğu enstrümanlar

2.5. Bebop (1940'lar)

1940'ların başında Dizzy Gillespie ve Charlie Parker arasındaki ortaklık, cazda bebop tarzının doğuşunda kilit unsur olmuştur. Örneğin Ross Russell, "*yeni tarzın şekillenmesinde her şeye kadir bir rol*" oynadıklarını yazmıştır (Williams,1981: 197). Gridley (2009: 163), bebop stilinin caz müziği içerisinde bir anda ortaya çıkmadığını, swing dönemi sanatçıların çabaları sonucunda ağır bir şekilde geliştiğini belirtmektedir. Dizzy Gillespie ve Charlie Parker; müzikal kariyerlerine swing stilineki improvizasyonlar ile başlamışlar, zaman ile bu stilde ilerleyip çeşitli teknikleri swing stiline katarak bebop stilini oluşturmuşlardır. Bebop, swing stiline karşıt bir duruş olmaktan ziyade swing stili içerisinde var olmaya başlayan bir caz stili olarak görülebilir.

Bebop ezgilerinin hepsi değilse de çoğu "tipik" melodiler içermiştir. Örneğin; Savoy Records kayıt şirketi için Miles Davis, Bud Powell başlı Tommy Potter ve davulcu Max Roach ile beraber kaydettiği bestesi "Donna Lee" o dönemde popüler şarkı olan "Indiana"nın akorlarına dayanmaktadır. Bu anlayış standart bir bebop tarzı olmuştur ve "Donna Lee" klasik bir bebop melodisi olarak görülmüştür (Rosenthal, 1992: 26). Bebop döneminin ezgisel yapısında hızlı ve suslarla parçalanmış kromatik on altılık pasajlar ve genişletilmiş, neredeyse atonal armoni çerçevesinde bemol beşli tercih edilmiştir (Vogel ve Michels, 2013: 507).

Resim 4. Bebop dönemi öncüleri Charlie Parker ve Dizzy Gillespie

<https://iconicimages.net/news/iconic-spotlight-dizzy-gillespie-charlie-parker/>(Erişim

Tarihi: 15.06.2023)

Bebop dönemi müzisyenleri, icra ettikleri melodi kapsamında temel derece tonlara kromatik olarak yaklaşır ve rastgele nota seçimiyle değil, zaten mevcut olan akorların üst uzantılarını hedefleyerek ve tümü hala altta yatan akor ilerlemesiyle ilgili olan ikameleri kullanarak uyumu zenginleştirir. Örneğin, Charlie Parker reb minör arpejini re minör ve do minör arpejleri arasında sib anahtarda bir dönüşte çalarken, bir "out" strateji kullanmıştır ve aynı zamanda armonik yapıyı da güçlendirmiştir (Wren, 2022: 7).

Tablo 5

Bebop döneminin özellikleri

Melodi	Ağırlıklı olarak popüler şarkı melodileri
Ritim	Senkoplu swing ritmi yoğunluğundaki hızlı ritimler ve Amerikan ve Afro-Kübalı ritimler
Armoni	Vekil akorların, atonal ve eksik beşli yapıların çokça kullanıldığı armoniler
Doğaçlama	Chorus anlayışı içerisinde, 32 Ölçülük AABA veya AABC şarkı formu çerçevesinde, kromatizm barındıran doğaçlamalar
Enstrümanlar	Trompet, saksafon, trombon öncülüğünde piyano ve davul

Şekil 2. Majör bebop dizisi örneği

Şekil 3. Dominant bebop dizisi örneği

Şekil 4. Minör bebop dizisi örneği

Şekil 5. Half diminish bebop dizisi örneği

2.6. Cool Caz (1950'lerin ilk yarısı)

Cool caz döneminde müzikte vibratolar yavaşlamış veya yok denilecek kadar azalmıştır. Davulcular, bebop, hard bop dönemi de dahil olmak üzere bir arada var olan diğer modern tarzlara göre daha yumuşak ve daha az etkileşimli çalmıştır (Bauer, 2023).

Cool caz dönemi saksafoncularının çoğu Lester Young'ın ekolüydü denilebilir. Young'ı örnek alanlar, onun rahat ritmik algısına, doğaçlamaya uyumlu yaklaşımına, yumuşak, kuru, hafif tonuna ve yavaş vibratosuna uymaya çalışmıştır. 1940'ların sonlarında veya 1950'lerin başlarında Woody Herman ve Stan Kenton liderliğindeki büyük gruplarda birçok cool saksafonist çalmıştır. En öne çıkanları arasında Lee Konitz, Stan Getz, Art Pepper ve Zoot Sims sayılabilir. Chet Baker ve Shorty Rogers da dahil olmak üzere bir dizi cool trompetçi, neredeyse hiç vibrato kullanmayan, sadeliğe ve lirizme büyük önem veren ve enstrümanın üst tınılarından kaçınan Miles Davis'in tarzından yararlanmıştır (Gridley, 2009).

Resim 5. Cool caz döneminin öncüsü trompetçi Miles Davis

<https://www.sandiegouniontribune.com/entertainment/music/story/2020-02-24/miles-davis-birth-of-the-cool-american-masters-documentary-to-premiere-on-kpbs>(Erişim Tarihi: 05.07.2023)

Tablo 6

Cool stilin özellikleri

Melodi	Kontrpuantal ve lirik yapıda yoğun cümleme içeren, vibratodan kaçınan melodiler
Ritim	Swing ve ballad formu temelli ağır ritimler
Armoni	Mod dışı geliştirilen akorlara dayalı, II V I yapısının kullanıldığı armoniler
Doğaçlama	Uzun soluklu sololar, kontrpuanlı kolektif doğaçlama
Enstrümanlar	Üflemeli enstrümanların ön planda olduğu

2.7. Free Caz (1960'ların ikinci yarısı)

Free caz icra eden genç müzisyenler, caz müziğinin 1950'lerden 1960'lı yıllara geçerken geçmişteki icra stili, armonik deneyimler ve metrik simetri açısından kullanabileceği her bilgiyi tükettiğini düşünmüşlerdir. Caz müziği klişeler ve belirli formüller çerçevesinde ileriye gitmemiş, yaklaşık yirmi yıl önce bebop stiline ortaya çıkışında da benzer bir müzikal anlayış söz konusu olmuştur. Müzik hep aynı şemaya göre, sıkıcı bir benzerlik içerisinde sürmüş de denilebilirdi. Bu sebeple genç müzisyenler yeni caz formları arayışına girmişlerdir. (Berendt, 2019: 40).

Saksafoncu Ornette Coleman'ın grubunun müziğini özgün bir şey olarak keşfetmesi cazda bir devrimin başlangıcı olmuştur. Müzisyenler birdenbire, müziği yaratmanın yeni yollarından oluşan bir dünya bulmaya başlamışlardır. İlk free caz biçimi deneylerinden, Ornette Coleman'ın dans eden blues stiline ve John Coltrane'in saksafon çığlıkları ve abartılı seslerinden, trompetçi Miles Davis'in kırılğan, melankolik modlarına ve Cecil Taylor'ın piyano tekniğine dayalı yeni caz yapıları çoğalmış ve böylelikle free caz doğmuştur (Litweiler, 1984: 1).

Bebop döneminden bu yana cazdaki hareketler, karmaşıklığının bir miktar basitleştirilmesini veya ondan geri çekilmesini içerme eğilimi içerisinde olmuştur. 1960'larda Ornette Coleman gibi müzisyenler ile ilişkilendirilen free caz bebop döneminin armonik sertliğinden ayrılmıştır. Free caz, atonaliteden set temalarının ve prosedürlerinin tamamen terk edilmesine kadar değişen kendi ilkelerini kullanmıştır. Bir tür özgürleşmeyi temsil etmiştir (Townsend, 2000: 6).

Caz türünün bir dalı olarak free cazın yeniliği en sık saksafoncu Ornette Coleman'a atfedilmektedir. Coleman'ın 1960'ta yayınladığı "free jazz" albümü, bestecinin büyük ölçekli yapısal bütünlüğe yönelik girişimi ve çoğunlukla sabit bir tempoya rağmen, önceki stilistik, biçimsel ve tematik normlardan kopmak için muazzam bir çaba olmuştur (Westendorf, 1994: 2).

Tablo 7

Free caz stilinin özellikleri

Melodi	Cümlemeye dikkat edilmeyen, melodik olmayan melodiler
Ritim	Kurala bağlı kalmayan ritimler
Armoni	Sınır gözetilmeyen, modal bir yapıyı içeren armoniler
Doğaçlama	Abartılı seslerin kullanıldığı, sınırı çizilemeyen, toplu çalımların bulunduğu doğaçlamalar
Enstrümanlar	Üflemeli ve ritim gruplarının ön planda olduğu enstrümanlar

2.8. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Yavuz ve Sazlı (2021) “Caz tarihinde 1959-1967 sürecinin önemi” isimli araştırmasında, 1950-1967 arasındaki çeşitli caz stillerinin ve bu stillerin müzikal anlayışını oluşturan temel unsurları betimleme aracılığıyla aktarılması amaçlanmıştır. 1959-1967 yılları arasındaki sürecin caz tarihi çerçevesinde önemini konu alınmıştır. 1959 yılı caz müziğinin en yaratıcı yılı, 1967 yılı ise caz müziğinin öldüğü yıl olarak belirtilmiştir. Özellikle 1959 yılının caz tarihinde bir köprü görevi gördüğü anlatılmıştır.

Rosenthal (1988) “Hard bop and critics” isimli araştırmasında, Hard bop döneminin 1955-1965 yılları arasında baskın bir ekol olduğundan bahsetmektedir. Bu müziğin temelini bebop olduğu belirtilmektedir. Buna rağmen arasındaki farklılıkları da anlatmaktadır. Hard bop döneminin akademik anlamda çok az ilgi gördüğünü fakat müzikal anlamda çeşitliliğin yaşandığı bu dönemin daha fazla çalışılması gerektiğini vurgulamıştır.

Murdock (2007) “Sidewinder syndrome: improvisational vocabulary and construction of Richard “Blue” Mitchell and Lee Morgan” isimli araştırmasında, 1960’ların ortalarında plak yapımcıları ve caz eleştirmenlerinin Lee Morgan’ın *The Sidewinder* adlı solo albümünün başarısıyla popüler hale gelen funky müzik tarzını tanımlamak için sidewinder sendromu ifadesini ortaya çıkardıklarını anlatmaktadır. Araştırma, trompet sanatçısı Lee Morgan ve Blue Mitchell’in caz kelime dağarcığı ve solo yapımına odaklanan her sanatçının altı transkripsiyonunu incelemektedir. Çalışmanın sonucunda, sidewinder syndrome olarak adlandırılan anlayışın bebop dönemindeki artikülasyon, süsleme ve onaltılık nota yazımını içerdiği belirtilmektedir.

White (2011) “No room for squares: The hip and modern image of blue note records, 1954-1967” isimli araştırmasında, 1954-1967 yılları arasında blue note kayıt şirketinin birçok farklı mzık tarzında albüm çıkarması ve başarılı olması ve de bu sayede mzık sektöründe kalıcı bir imaj yaratmasının sebeplerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu mzık tarzları içerisinde en fazla hard bop dönemini tanıtmasıyla ön planda olduğu belirtimiştir. Bu nedenle blue note kayıt şirketinin müzikal imajını incelemek hard bop döneminin gelişimine ve kültürel önemine katkı sunar. 1950’lerin ortalarından 1960’ların başlarına kadar oldukça popüler bir caz tarzı olan hard bop, bebop döneminin müzikal karmaşıklıklarını, blues, spiriteller ve gospel müziğine olan ilgiyle birleştirmiştir. Bu bilgiler çerçevesinde belirtilen yıllarda blue note kayıt şirketi bünyesinde çıkarılan albüm parçalarının bir kısmının form analizi yapılmıştır. *The sidewinder*, Gary’s notebook, boy, what a night parçaları bu analizlerin içerisindedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA METODOLİJİSİ/MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir çalışmadır. Ospina'ya göre (2004); Nitel yaklaşımda araştırmacı, kendine has özelliklerin anlam içinde olduğu, tarihsel olarak benzersiz durumlardan bütüncül bir tablo çıkarmayı amaçlar. Araştırmacı veriler çerçevesinde tümevarımsal bir mod kullanır.

Kıral'a (2020: 175) göre doküman analizinde araştırmacı tarafından belirlenen konu kapsamında gerekli sınıflandırmalar yapılarak araştırmanın analizleri yapılır. Bu çalışmada da veri havuzunda toplanan ve sınıflandırılan verilerin, hard bop, the sidwinder ve Lee Morgan temalarıyla araştırma analizleri yapılmıştır. Böylece araştırma bu temalar üzerinden doküman analizi modeliyle değerlendirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, hard bop dönemi, örneklemini ise, Lee Morgan'ın *The Sidewinder* albümü oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada nitel veri toplama araçları kullanılmıştır. Yapılan bu araştırma literatür taraması ve doküman incelemesi aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Öncelikle literatür taraması kullanılarak caz, caz trompet, hard bop, Lee morgan ve The Sidewinder konu başlıkları taranmıştır.

Literatür taramasında konu ile ilgili araştırmalar taranarak sınıflandırılır (Arı ve Kaya, 2014). Bu sebeple araştırmada elde edilen bilgiler veri havuzunda toplanarak analize hazır hale getirilmiştir. Bu amaç çerçevesinde görsel, yazılı ve işitsel kaynaklar incelenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmaya caz, caz trompet, hard bop, Lee Morgan, The Sidewinder anahtar kelimeler üzerinden literatür taraması yapılarak başlanmıştır. Tarama sonunda elde edilen dökümanlar incelenmiş, sınıflandırılmış ve analiz edilip çalışma sonlandırılmıştır.

Çalışmada öncelikli olarak kuramsal çerçevenin çizilmesi için caz müziği dönemleri hakkında genel bir bilgi verilmiş ardından hard bop döneminin caz tarihindeki önemi ve müzikal özellikleri belirtilmiştir. Örneklem olarak seçilen trompet sanatçısı Lee Morgan'ın *The Sidewinder* albümündeki beş parçanın armonik, melodik ve ritmik olarak form analizi yapılmıştır.

Yapılan değerlendirmelerde; albüm parçalarının müzikal analizleri için Nail Yavuzoğlu'nun *Caz Müziğinde Akor Dizileri* adlı kitabındaki analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda *The Sidewinder* albüm parçaları analiz edilmiş, parçaların tema bölümleri, icracıların solo performanslarının hard bop dönemi özelliklerine uygunluğu belirtilmiştir. Araştırmada gerçekleştirilen analizlerin gerekli görülen yerlerinde içerik sebebiyle Sib transpoze kullanılmıştır. Analizlere yönelik kaynak belirtilmeyen tüm nota yazımları yazara aittir.

DÖRÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde araştırmanın amacına yönelik olarak hard bop dönemi müzikal özellikleri ve albümleri incelenmiş, Lee Morgan'ın *The Sidewinder* albümünün parçaları armonik, melodik ve ritmik açıdan analiz edilmiştir.

4.1. Hard Bop Dönemi

Hard bop, 1950'lerin başında bebop dinleyicilerinin sıkıntılılarına bir cevap olarak ortaya çıkmıştır. Özünde hard bop, cazı geleneksel kültürde bir kez daha popüler hale getirmek amacıyla bebop döneminin karmaşıklığını azaltan bir müzik tarzı olarak karşımıza çıkar. Bu süreçte gerçekleştirilen ilk hareket, tüm bestelerin temposunu yavaşlatmak olmuştur. Hard bop melodileri, 1940'ların cazının dakikada iki yüz vuruşluk hızlı temposundan büyük ölçüde saparak, doğaçlamacıların rahat bir tarzda çalmasına olanak tanıyan daha ılımlı bir tempoda icra edilmiştir. Böylesine önemli bir değişim, hard bop döneminin en önemli özelliklerinden birinin önünü açmıştır: *basit, akılda kalıcı melodiler*. Bebop melodileri kulağa son derece doğaçlama gelirken, hard bop bestecileri dinleyicilerin mırıldanarak uzaklaşabileceği daha akılda kalıcı melodiler geliştirmeye çalışmıştır (Boothroyd, 2012: 7).

Hard bop döneminin caz müzisyenleri ister istemez kendilerinden önce gelen bebop stilinden etkilenmişler ama onu çok farklı yerlere taşımışlardır. Hard bop stil, durağan değildir ve pek çok hard bop müzisyeni kariyerleri ilerledikçe cazın farklı alanlarına yönelmişlerdir (Stacey ve Henderson, 1999: 274).

Hard bop tarzının belirgin özelliği, bestelerde siyahi toplumunun yeniden kendilerine özgüven duymaya başlaması ile birlikte ortaya çıkan ezgilerde siyahiliğin tam manasıyla içselleştirilmiş olmasıdır. Bebop döneminin melodilerini şarkıya dökmek mümkün değildir fakat hard bop şarkıları blues ve gospel armonileriyle mırıldanılabilir (Bergerot, 2004: 150-151).

Hard bop stili, blues ve gospel geleneğinden güçlü bir şekilde etkilenmiştir. Yine de latin müziği gibi diğer tarzlardan da etkilendi denilebilir. Ek olarak, bebop ve cool cazdan önemli unsurlar içermektedir. Bu söylemi hard bop trompetçilerini açıklarken Berendt, “hard bop döneminde 1950’lerin ilk yarısının cool caz döneminin müzikal tecrübesi ile 1940’ların bebop döneminin dinamik anlayışı aynı mecraya akar. Donald Byrd, Lee Morgan, Nat Adderley, Ira Sullivan, Bill Hardman, Dusko Gojkovic, Blue Mitchell, Freddie Hubbard, Booker Little ve Woody Shaw bu stilin içerisinde yer almış trompet sanatçılarıdır.”(Berendt, 2019) şeklinde belirtmiştir.

Hard bop, ismine rağmen gerçek bir sıcaklığa ve müzikaliteye sahiptir. Bu özelliği de onu gitar kullanımına bebop döneminden daha açık hale getirmiştir. 1950’li yıllarda gitaristler Wes Montgomery ve Kenny Burrell, Burrell’in eşlikçisi Jimmy Smith ile beraber hard bop arenasında önemli bir iz bırakmışlardır. Hard bop döneminin çeşitliliğini daha iyi gösteren bir başka örnek ise, görünüşte Charlie Parker’ın alto saksafon tekniklerine dayanan tenor saksafonun ham kullanımınıdır (Stacey ve Henderson,1999: 275).

Hard bop özellikle blues ezgilerinde ritim bölümü çok daha agresiftir ve blues stilinin “vahşi” karakterini taşımaktadır şeklinde açıklanabilir. Öte yandan, hard bop döneminin önemli figürlerinden biri olan Art Blakey, müzisyenleri doruklarına doğru ilerletme yeteneğine sahip olmasına rağmen, ritim bölümü, cool döneme benzer şekilde ve bebop döneminin aksine solo enstrümanlarla daha az etkileşimlidir. Cool dönem ile bir diğer ortak unsur, düzenlemelerin hard bop döneminde önemli bir rol oynamasıdır. Ayrıca Horace Silver ve Sonny Rollins gibi bu tarzın büyük müzisyenleri önemli besteler yapmıştır. Hard bop melodileri oldukça sık blues olmasına rağmen melodiktir. Bunlara ek olarak, doğaçlamalar genellikle daha tonal ve işitsel olarak erişilebilir olmuştur. Hard bop müzisyenleri eski gelenekle daha yakın bir temas kurmaya çalışsalar da, bebop karakterini canlı tutan asimetrik doğaçlama cümleleri ve vurgular geliştirmeye devam etmişlerdir. Cool caz döneminin genişletilmiş enstrümantasyonunun aksine, hard bop müzisyenleri standart bir enstrümantasyona odaklanmıştır.

Hard bop, caz müziğini birçok eleştirmenin gözünde tekrar rayına oturttu denilebilir. On yıl önce bebop tarzının dans yeteneği eksikliği ile meydana gelen eksikliği iyileştirmeye başlamıştır. Hard bop dönemi daha duygulu ve blues yapısı içeriyordu yine de müzisyenlere

bebop tarzının verdiği sanatsal özgürlüğü sağlamıştır. Hard bop dönemi hareket edebilir ve gelişebilir bir dönemdi şeklinde belirtilebilir. Ayrıca hard bop, müziğin yönünü değiştirmiş ve sonunda 1970'lerde ortaya çıkan Fusion tarzını doğurmuştur (Thejazzhistorytree, 2023).

Hobsbawn, Hard bop dönemi yıllarının caz tarihi içerisindeki değerini şu şekilde vurgulamıştır: “Cazın altın dönemini yaşadığımızı hissetmek (1950’lerin sonundaki veya 1930 ile 1942 yılları arasında yapıldığı gibi) olanaksız görünse de tarih içerisindeki gelişmeler sahnelerin geçmiş sahipleri için hem rahatlatıcı hem de tanıdıcıdır” (Hobsbawn, 2009). Bu söyleme paralel olarak Rosenthal şöyle belirtmiştir: “Sahiden çoğu caz dinleyicisi için caz ve hard bop neredeyse eş anlamlı kabul edilir. Çoğu hayran cazı betimlerken, hard bop döneminin havalı sokak tavırları ve bir tür katı melankoli karışımını düşünürler ve bugün plak mağazalarındaki “yeni çıkanlar” bölümündeki büyük bir yüzde, 1950’lerin sonlarında ve 1960’ların başlarında yapılmış icraların yeniden basımlarıdır. Buna ek olarak bu olağanüstü müzikal bolluk dönemini kavrayabilmek için öncelikle geriye doğru gitmeli ve bebop döneminin etkisini düşünmeliyiz” (Rosenthal, 1992: 23).

4.1.1. Hard Bop Dönemi Müzikal Özellikleri

Hard bop döneminin müzikal özellikleri özet bir biçimde şöyle sıralanabilir:

1. Hard bop dönemi eserlerinin büyük bir kısmı minör tondadır.
2. Sanatçılar caz geleneğinin başlangıcındaki blues, gospel ve Afrika müziklerindeki özlerine dönmüşler ve blues vokalini anımsatan müzikal hareketler, soru cevap cümleleri, genel olarak köklerine dönüşü çağırıştıran temalar kullanmışlardır.
3. Tempolar bebop dönemine göre daha yavaş olup tekrarlara dayalı bas hatları ve davul kalıpları vardır.
4. Parçalar bebop döneminin popüler parça temaları ve belirli bir düzende gerçekleşmeyen jam session ezgilerinden ziyade karmaşık aranjmanlar ihtiva etmektedir.

5. Hard bop düzenlemeleri swing döneminin bigband düzenlemelerine benzer şekilde, yazılmış girişler, improvizasyonlar arasında interlüdler, improvizasyonlara özel olarak tasarlanmış eşlikleri kapsamaktadır.
6. Müzik grupları, caz standartlarından ziyade özgün müziğe daha çok yer vermişlerdir. Bazı yeni materyaller blues tabanlı olsa da özgün armonik kurulumlar içeren aranjmanlar da vardır.
7. Cool dönem soundunun aksine, hard bop dönemi davul sanatçıları çok az süpürgeli çalığa yönelmiş ve solo icralarında daha melodik bir anlayış benimsemişlerdir.
8. Enstrümanistler arasında dört ölçülük trade improvizasyonlar daha fazla kullanılmıştır.
9. Daha uzun LP kayıt formatı, daha uzun soloları teşvik etmiştir (Lawn, 286-287).

4.1.2. Hard Bop Dönemi Albümleri

Tablo 8

Hard bop dönemi albümleri

ALBÜM	BESTECİ	YIL
Study in Brown	Clifford Brown & Max Roach	1955
Kenny Dorham	Afro Cuban	1955
Hard bop	Art Blakey & The Jazz Messengers	1956
Saxophone Colossus	Sonny Rollins	1956
Plus 4	Sonny Rollins	1956
Brilliant Corners	Thelonious Monk	1956
At Basin Street	Clifford Brown and Max Roach	1956
Collectors' Items	Miles Davis	1956
Round About Midnight	Miles Davis	1957

Tablo 8'in devamı

Blue Train	John Coltrane	1958
Somethin' Else	Connonball Adderley	1958
Relaxin'	Miles Davis	1958
Miles Tones	Miles Davis	1958
Misterioso	Thelonious Monk	1958
Blues-Ette	Curtis Fuller	1959
Moanin	Art Blakey & The Jazz Messengers	1959
Mingus Ah Um	Charles Mingus	1959
Blowin' The Blues Away	Horace Silver Quintet	1959
The Incredible Jazz Guitar Of Wes Montgomery	Wes Montgomery	1960
Giant Steps	John Coltrane	1960
Work Song	Nat Adderley	1960
The Blues And The Abstract Truth	Oliver Nelson	1961
Ready For Freddy	Freddie Hubbard	1962
Mosaic	Art Blakey & The Jazz Messengers	1962
Page One	Joe Handerson	1963
Empyrean Isles	Herbie Hancock	1964
Song for my father	Horace Silver	1965
Free for all	Art Blakey & The Jazz Messengers	1965

Tablo 8'deki verilerden anlaşılacağı üzere dönemin önemli müzik grubu Art Blakey & The Jazz Messengers müzik grubu daha fazla albüm çıkarmıştır. Grubun 1959 tarihli Moanin albümünde trompetçi Lee Morgan grubun üyesidir. Yine John Coltrane'in 1958 tarihli Blue Train isimli hard bop albümünde trompetçi Lee Morgan grubun bir üyesidir.

4.2. Lee Morgan

Lee Morgan, 10 Temmuz 1938 yılında Amerika Birleşik Devletleri Philadelphia'da Otto Ricardo ve Nettie Beatrice Morgan'ın dört çocuğu içerisinde en küçüğü olarak doğmuştur. Morgan, on dört yaşında Philadelphia Afro-Amerikan müzisyenler birliğinin bir üyesi olmuş ve 17 yaşına geldiğinde yerel olarak saksafon ustası Sonny Stitt gibi büyük enstrümanistler ile çalmıştır. On sekiz yaşında Dizzy Gillespie'nin büyük grubunda Joe Gordon'u değiştirdikten sonra, 1956'dan 1958'e kadar bu toplulukla turneye çıkmış ve bebop klasiği "A Night in Tunisia"da yer alarak kayıt yapmıştır. Gillespie, teknik yeterliliği, benzersiz, coşkulu yaklaşımı ve küçük yaşını gizleyen olgunluğuyla eleştirmenlerden, müzisyenlerden ve plak şirketlerinden büyük ilgi gören genç yıldız bir baba figürü olarak hizmet etmiştir (Mcmillan, 2008).

Henüz gençken Dizzy Gillespie'nin büyük grubuna dahil edilmiştir ve çok geçmeden 20'li yaşlarının başında Art Blakey's Jazz Messengers'a katılmıştır. Lee Morgan dört kıtada ve düzinelerce albümde çalmıştır. Trompetçi, kişisel ve son derece etkili bir tarz geliştirmeye devam edip ve cazda neredeyse duyulmamış miktarlarda satan en önemli albümü *The Sidewinder* kayıtlarını yapmıştır (Perchard, 2008).

1956'da on sekiz yaşında olan Lee Morgan, blue note ve savoy(dönemin New York merkezli dört ana bağımsız caz şirketinden ikisi, diğerleri Prestige ve Riverside) için lider olarak ilk rekorlarını kırmıştır ve ilk olarak Art Blakey ile turneye çıkıp ardından Dizzy Gillespie ile turneye çıkmıştır. (Rosenthal, 1992: 21, 22).

Trompetçi Lee Morgan Dizzy Gillespie'nin büyük grubuyla birlikteyken bebop stilinden etkilenen erken evresinden sonraki kayıtlarının yükselen modal kompozisyonlarına kadar tarzının gelişimi hard bop stiline evrimiyle yakından ilgili olmuştur (Rosenthal, 1992: 18). Lee Morgan hard bop cazın öncülüğünü yaptı ve 1950'lerin ve 1960'ların en büyük trompetçilerinden biri olarak öne çıkmıştır (Jazzempovers, 2023).

Resim 6. Lee Morgan

<https://www.bluenote.com/artist/lee-morgan/> (Erişim Tarihi: 15.06.2023)

Lee Morgan 1958 yılında Dizzy Gillespie büyük orkestrasından ayrıldıktan sonra Art Blakey's Jazz Messengers grubuna eklenmiştir. 1961 yılına kadar kadar bu grupta çalmaya devam eden Morgan daha sonra birtakım kötü alışkanlıklar dolayısı ile Philadelphia'da müzikal anlamda sönük iki yıl geçirir. "*The Sidewinder*" albümünün kayıt yılı olan 1963'te New York'a dönmüştür. Albüm ve albüme ismini veren eserin beklenmedik ticari başarısı, albümün kaydedildiği blue note şirketindeki diğer caz sanatçıların da "*The Sidewinder*" parçasındaki "Boogaloo" ritmini kendi albümlerinde kullanmalarını sağlamıştır. Sonraki yıllarda Lee Morgan "Cornbread" ve "The Gigolo" albümlerinde bu ritmi kullanmıştır (Peştemalcıgil, 2012).

Lee Morgan'ın önemli bir caz stilistine dönüşmesi 1960'ların başında olmuştur. Hem teknik ustalığı hem de güçlü duruşu açısından etkiliyici olduğu söylenebilir ve Fats Navarro, Clifford Brown, Dizzy Gillespie, Miles Davis ve Kenny Dorham gibi sevdiği trompetçileri özümsemiş ve etkisini göstermiştir. Zaman geçtikte Art Blakey'in vesayeti altında Morgan'ın soloları daha melodik hale gelmiş ve daha az nota çalmıştır (Rosenthal, 1992: 22).

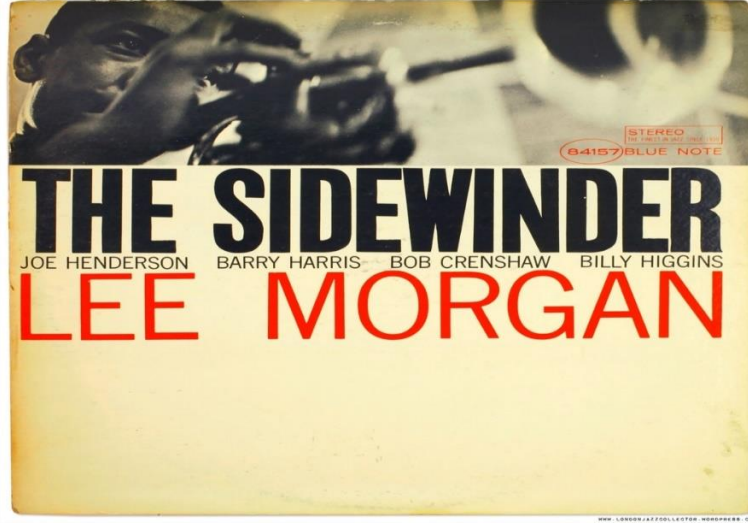
Lee Morgan hakkında varolan sınırlı literatürde, caz müziği yazarları genellikle üç temadan en az birine kesinlikle değinmiştir: Lee Morgan'ın bir dahi olması, *The Sidewinder* albümünün bir hit olması ve erken ölümü. Bu yazılanlardan ikisi biraz tartışmalı olsa da “*The Sidewinder*” onun en başarılı kaydıydı denilebilir (McMillan, 2008).

1964-1965 yılları arasında kısa bir dönem yeniden davulcu Art Blakey ile çalışır. Sonrasında ise albüm satışlarından kazandığı ticari başarıyı devam ettirebilmek için kendi grupları ile ilgilenir. Saksofonda Bennie Maupin ve Billy Harper gibi caz müzisyenleri ile çalışan trompet sanatçısı, bestelerinde modal çalışmalara ağırlık vermesine rağmen temelde her zaman bir hard-bop trompetçisi olarak kalmıştır (Peştemalcıgil, 2012).

4.3. Lee Morgan'ın *The Sidewinder* Albümü

The Sidewinder albümü, 21 Aralık 1963 tarihinde Van Gelder Stüdyoları'nda ses mühendisi Rudy Van Gelder tarafından kaydedilmiştir. Albüm Blue Note Records tarafından yayınlanmıştır. Lewis (2020: 106) kayıt sürecini “Blue Note'un şimdiye kadar gerçekleştirdiği en başarılı kayıt süreci olmuştur: Lee Morgan'ın *The Sidewinder*'i” şeklinde anlatmıştır. Albümde yer alan parçaların tamamı Lee Morgan tarafından bestelenmiştir. Albümün fotoğraf ve tasarımını Reid Miles gerçekleştirmiştir.

1963 yapımı *The Sidewinder*, plak şirketinin o ana kadarki en büyük liste başarısı haline gelen başlık şarkısıyla Morgan'ın profilini önemli bir caz figürüne yükseltmeye yardımcı olmuştur ve evrensel olarak bir klasik olarak kabul edilmektedir (Aceves, 2017).

Resim 7. *The Sidewinder* Albüm kapağı

<https://londonjazzcollector.wordpress.com/2018/02/08/lee-morgan-the-sidewinder-1964-blue-not/> (Erişim Tarihi: 15.06.2023)

The Sidewinder, klasik başlık şarkısının ötesinde, "Totem Pole" ve "Gary's Notebook" da dahil olmak üzere diğer dört Morgan hard bop orijinaliyle de dikkat çekmiştir (Musicmasterjazz, 2023).

The Sidewinder, cazın funk ve soul unsurlarıyla kaynaşmasının, izleyicileri büyüleyen ve caz manzarası üzerinde kalıcı bir etki bırakan dinamik ve erişilebilir bir ses yaratmasının en iyi örneğidir. Sonraki yıllarda pek çok kişi Lee Morgan'ın blue note kayıt şirketinin teşvik ettiği özel soul/hard bop/caz özünü yakalamaya çalışmıştır ancak *The Sidewinder* zamana meydan okuyan bir dönüm noktası albümü olarak damgasını vurmuştur. Lee Morgan'ın kariyerini yeniden canlandırmış, onu cazın en iyi trompetçilerinden biri olarak yeniden konumlandırmıştır (Bluenote, 2020).

Lee Morgan, Dizzy Gillespie ve Art Blakey'den eğitim almış bir bop trompet stilistiydi ve 1960'lar, 1970'ler caz sahnesinin önemli bir üyesi olmuştur. *The Sidewinder* albümünde, tenor saksafonda Joe Henderson, piyanist Barry Harris, basçı Bob Cranshaw ve davulcu Billy Higgins ile çalmıştır. Bu albümün hard bop dönemini en iyi biçimde temsil ettiği söylenebilir (Thereeltoreelrambler, 2022).

Çoğu caz müziği yorumcusu, başlık parçasının ticari başarısına odaklanmıştır. 1964'te bir caz parçasının Billboard ilk 100'e girmesi gerçekten alışılmadık bir durumdur. Yeni bir caz parçasının reklam ajansları tarafından ele alınması da alışılmadık bir durum olmuştur. Her ikisi de "*The Sidewinder*" albümüyle birlikte gerçekleşmiştir. "*The Sidewinder*", World Series sırasında Chrysler reklamlarının arka planını oluşturmuştur (100greatestjazzalbums, 2023).

Lee Morgan, Art Blakey's jazz messenger ile birlikte gerçekleştirdiği çalışmalar ve "*The Sidewinder*" albümü ile kazandığı başarı sayesinde caz çalarak geçimini sürdürecektir seviyede popülerliğini korumuştur. Onun neslinden pek çok kişi, ticari başarı ya da bazı durumlarda sadece hayatta kalma arayışı içinde müziklerini bırakmak zorunda kalmıştır (Rosenthal, 1992: 22).

1960'ların ortalarında plak yapımcıları ve caz eleştirmenleri, Lee Morgan'ın solo albümü "*The Sidewinder*"ın başarısıyla popülerleşen funky müzik tarzını tanımlamak için "Sidewinder sendromu" ifadesini kullanmıştır. Kökleri hard bop döneminin kalbine dayanan funky tarzı, caz, latin etkileri, gospel ve urban blues gibi popüler siyah geleneklerini bir araya getirmiştir (Murdock, 2007).

Bu kayıt 1964 blue note plak şirketinin gerçekten harika bir kayıdı ve 60'ların en iyi cazlarından biri olmuştur. Trompette Lee Morgan, tenor saksofonda Joe Henderson ve piyanoda Barry Harris, basta Bob Cranshaw ve davulda Billy Higgins'ten oluşan harika bir ritim bölümü çalan, oldukça hareketli, yaratıcı ve usta bir ekip ile gerçekleştirilmiştir (Katz, 2021).

Temmuz 1964'te piyasaya sürülen *The Sidewinder*, 30 Ocak 1965'te "Billboard Hot 100" listesinde 10 numaraya kadar yükselmiştir. Michael Cuscuna, blue note kayıt şirketinin yayımlandıktan sonra yalnızca 4000 kopya çıkardığını doğrulamıştır. Takip eden altı ayda satışların zirveye ulaşmasıyla, yirmi altı hafta boyunca haftada 4000 kopya satılması, 100.000 kopyanın satıldığı anlamına gelir (Londonjazzcollector, 2018).

Bu albümde icracıların tümü, bu rekorun dünya serisi etkinlikleri sonunda reklamlarda duyulacak olan bir hit parça olmasına yardımcı olmuştur denilebilir. Bu başarı, önümüzdeki on yılda erişilebilir müzik olarak cazın olanaklarını genişletmeye yardımcı olacak bir ivme kazanmalarına yardımcı olmuş ve burada adlarını duyurmuştur (Jones, 2012).

4.3.1. *The Sidewinder*

"*The Sidewinder*", Lee Morgan tarafından bestelenen 1963'de kaydedilip aynı adlı 1964 albümünde yer alan ünlü bir caz standardıdır. Kendine özgü bir "boogaloo" ritim kalıbına sahip yirmi dört ölçülük bir blues ezgisi, genellikle 1960'ların ortalarındaki "soul jazz" türünün ikonik bir kaydı olarak kabul edilir (Isaac, 2018). Genellikle hard bop ve soul caz bestesi olarak kategorize edilir. Girişinde kurgulanan ritim bölümü figürü, sololar boyunca sürdürülerek performansa latin dokunuşunun yanı sıra blues bir renk verir. Lee Morgan'ın solosu, akıcı ve hassas bir şekilde inşa edilmiş, enstrüman dinamiklerinin akıllıca kullanıldığı ve bazen üç *chorus* yapısının sonuncusunda tekrarlanan b dairesi gibi temelde basit fikirlere dayanır. Joe Henderson'ın improvizasyonu melodik çeşitlilik bakımından gelişmiştir.

Armonik olarak, "*The Sidewinder*" temelde yirmi dört ölçülük bir form oluşturmak için tüm akor sürelerinin ikiye katlandığı on iki ölçülük bir caz blues olduğu söylenebilir. Bunun tek istisnası, 3-4 ölçülerinde subdominantın hareket eksikliği ve 17. ölçüde iki yerine üç ölçü süren II akordur, öyle ki 21. ölçüde V akoru toniğe geri dönmeden önce yalnızca bir ölçü için mevcuttur. Yirmi dört ölçülü bir form olarak "*The Sidewinder*", o zamanın blue note kayıtları için alışılmadık bir blues stildir (White, 2011: 191).

The Sidewinder

Track 1: The Sidewinder

Music by Lee MORGAN

Straight ♩ = 156

F⁷

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of one flat (Bb). It consists of ten staves of music. The first staff (measures 1-5) starts with a treble clef and a key signature of one flat, followed by a series of chords and eighth notes. The second staff (measures 6-9) is mostly rests with a B^b7 chord indicated below. The third staff (measures 10-13) continues the melodic line with an F⁷ chord below. The fourth staff (measures 14-17) features a G^{min}7 chord. The fifth staff (measures 18-21) includes G^{min}7 and C⁷ chords. The sixth staff (measures 22-25) concludes the first section. The seventh staff (measures 26-29) is marked [Head] and F⁷. The eighth staff (measures 30-33) is marked B^b7 and 8vb 2nd X. The ninth staff (measures 34-37) continues the melodic line.

Şekil 6. *The Sidewinder* intro ve tema bölümü notası

<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim Tarihi: 15.06.2023)

Şekil 6. *The Sidewinder* intro ve tema bölümü notası devamı

<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim Tarihi: 15.06.2023)

Şekil 6’da görüldüğü üzere parçanın ilk yirmi dört ölçüsü intro bölümüdür. Sonraki yirmi dört ölçü tema bölümünü oluşturur ve iki kez tekrarlanır. İntro kısmı incelendiğinde eksik ölçü ile başlayan piyano, bas ve davul için yazılmış on iki ölçülük bir yapı olduğu görülmektedir. Bu bölümün devamında chorus anlayışını tamamlar şekilde brass enstrümanlara yazılmış on iki ölçü boyunca devam eden dörtlü ve beşli aralıklar görülmektedir.

Parça fa majör blues olarak tanımlanabilir. Parçanın tema bölümünde geleneksel blues anlayışının soru/cevap yapısı vurgulanmaktadır (White, 2011: 192). Temanın ilk dört ölçüsü klasik blues yapısına benzer şekilde birinci derece ile devam etmiş fakat dominantı kullanılarak modernize edilmiştir denilebilir. Aynı zamanda geleneksel blues yapısından farklı olarak sekiz ölçüye yayılmıştır. Aynı şekilde dokuzuncu ölçüde dördüncü dereceye geçilmiş ve geleneksel blues yapısından farklı olarak dört ölçü devam etmiştir. Bu ölçüler boyunca akorların yedinci dereceleri kullanılarak tansiyon arttırılmıştır. On üç ve on altıncı ölçüler arası birinci derecenin dominantı ile devam etmiş, on yedinci ölçüde parça tonunun ikinci derecesine II-V-I gerçekleştirilmiştir. Sonrasında ikinci derece üç ölçü devam etmiş ve temanın yirminci ölçüsünde birinci dereceye ulaşmak üzere beşinci derecenin dominantı kullanılmıştır. Son dört ölçü birinci derecenin dominantı ile devam etmiştir.

Parçanın improvizasyon kısmındaki sıralama ve süresi; trompet üç chorus, saksafon üç chorus, piyano üç chorus, bas iki chorus şeklindedir.

Parçanın kırk sekiz ve kırk dokuzuncu ölçüleri boyunca yalnızca trompet ve saksafonun duyulduğu break kısmı vardır. Piyano parça boyunca intro kısmındaki yapıyı devam ettirmektedir. Ayrıca piyano solosunun ilk üç ölçüsünde Barry Harris'in icra ettiği melodi ile kırkbeşinci ölçüde başlayıp 3 ölçü süren melodisi aynıdır. Bunun sonunda intro kısmında yazılan brass enstrüman bölümü bir chorus boyunca soloyu desteklemektedir. Buna ek olarak; kontrbas solosunun sonunda iki ölçülük break yapılmış ve hiçbir enstrüman çalmamıştır. Armoni uzun metrajlı bir blues yapısında ilerlerken, ritmik olarak 1960'ların popüler latin ritimlerinden boogaloo tercih edilmiştir. Parça intro yazılımındaki ritmik ve armonik kurulum ile vamp and fade yaparak sona ermektedir.

Tablo 9

The sidewinder teması melodik analizi

Ölçü Sayısı	Analiz
1	Akor sesi, ad. ses, akor sesi
2	Ky. sesi, akor sesi
3	Ky. sesi, akor sesi, akor sesi, dy. sesi
4	Ky. sesi, akor sesi, ky. sesi, akor sesi
5	Ad. ses, akor sesi
6	Ad. ses, akor sesi
7	Ky. sesi, akor sesi, akor sesi, dy. sesi
8	Ky. sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
9	Akor sesi, Ad. ses, akor sesi
10	Ad. ses, akor sesi
11	Ky. sesi, akor sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi, akor sesi, ky. sesi
12	Akor sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi, akor sesi, ky. sesi, akor sesi
13	Akor sesi, ad. ses, akor sesi
14	Ky. sesi, akor sesi
15	Akor sesi, dy. sesi, akor sesi, akor sesi, 9lu
16	Akor sesi, ky. sesi, ky. sesi, akor sesi, akor sesi
17	Akor sesi, ad. ses

18	Akor sesi, ad. ses
19	Akor sesi, dy. sesi, akor sesi, ky. sesi
20	Ky. sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses, akor sesi
21	Akor sesi, ad. ses, akor sesi
22	Ad. ses, akor sesi
23	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
24	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi

Tablo 10

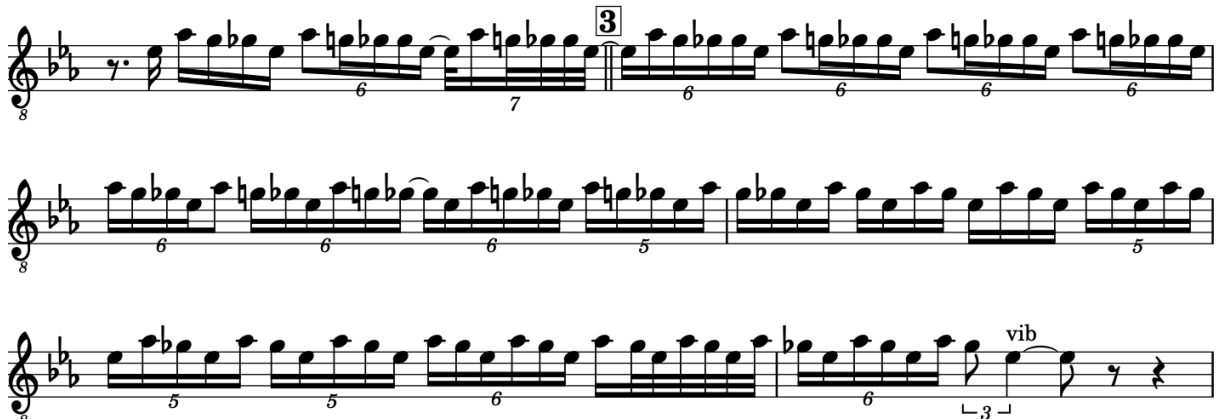
The Sidewinder akor yürüyüşleri

Ölçü Sayısı	Akor			
1-4. Ölçü	Eksik	I7	I7	I7
5-8. Ölçü(İntro)	I7	I7	I7	I7
9-12.Ölçü(intro)	I7	IV7	IV7	IV7
13-16. Ölçü(intro)	IV7	I7	I7	I7
17-20. Ölçü(intro)	I7	IIIm7	IIIm7	IIIm7
21-24. Ölçü(intro)	IIIm7/V7	I7	I7	I7
25-28. Ölçü	I7	I7	I7	I7
29-32. Ölçü	I7	I7	I7	I7
33-36. Ölçü:	I7	IV7	IV7	IV7
37-40. Ölçü:	IV7	I7	I7	I7
41-44. Ölçü	IIIm7/VI7	IIIm7	IIIm7	IIIm7
45-48. Ölçü	V7	I7	I7	I7
49. Ölçü	I7			

Şekil 7. Joe Henderson *The Sidewinder* 1-16. ölçüler arası saksafon solo notası
<https://jazzomat.hfm-weimar.de/dbformat/synopsis/solo203.html> (Erişim tarihi:
 15.06.2023)

Şekil 7’de görüldüğü üzere Joe Henderson’un solo bölümü ilk sekiz ölçüsünde do minör blues dizisi notalarını yoğunlukla kullanırken sonraki dört ölçüde fa minör blues dizisi notalarını kullandığı görülmektedir. Son dört ölçüde tekrar do minör blues dizisi yoğunluğuna geri dönmüştür denilebilir.

Şekil 8. Joe Henderson *The Sidewinder* 48-54. ölçüler arası saksafon solo notası.
<https://jazzomat.hfm-weimar.de/dbformat/synopsis/solo203.html> (Erişim tarihi:
 15.06.2023)

Şekil 8’de yine bir önceki şekile benzer şekilde Joe Henderson’un solo bölümünde 48 ve 54. ölçüler arasında yoğunlukla blue note kullandığı görülmektedir.

[Lee Morgan Solo] [Chorus 1]

50

54

58

62

66

70

Şekil 9. Lee Morgan *The Sidewinder* birinci chorus trompet solo notası

<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim Tarihi: 15.06.2023)

Lee Morgan’ın trompet solosunun ilk yedi ölçüsünde yoğun olarak birinci derece akorunun pentatonik dizisi kullanıldığı görülmektedir. Sekizinci ölçüde kromatik yaklaşım sesleri ile beraber dokuzuncu ölçünün başında dördüncü derece akorunun birinci sesine gelmiştir. Dördüncü derece üzerinde pentatonik diziyi devam ettirmiştir. On altıncı ölçüde ikinci dereceye yapılan II-V-I yapısının beşinci derece akorunda birinci derecenin armonik minör dizisini kullandığı görülmektedir. Yirminci ölçüde beşinci derece bemol dokuzlu akoru içerisinde kromatik yaklaşımlar ile bemol dokuzu duyurmuştur. Yirmi üçüncü ölçüde akorun bemol üçlüsünü yaklaşım olarak kullanmış ve majör üçlüyü duyurmuştur ölçünün devamında akorun yedilisini kullanarak blues hissini kuvvetlendirmiştir.

[Chorus 2]

74

78

82

86

90

94

Şekil 10. Lee Morgan *The Sidewinder* ikinci chorus trompet solo notası

<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim Tarihi: 15.06.2023)

Lee Morgan solosunun ikinci chorusunun ikinci ölçüsünde yirmi ölçüye benzer şekilde minör-majör hissini duyurmuş ve yedili ile blues hissini arttırmıştır. Solosunun sekizinci ölçüsünde kromatik *whole tone* aralıklar kullanmıştır. Dokuz ve onuncu ölçülerde kromatik yaklaşım sesleri kullanmış dominant bebop dizisinin bir bölümünü kullanmıştır. On ikinci ölçüde *ghose note* ile caz artikülasyonunu güçlendirmiştir. On dört ve on beşinci ölçülerde dominant akoru tam anlamıyla duyurmuştur. On altıncı ölçüye akorun üçlüsü ile başlamış bir sonraki akorda armonik minör dizisi kullanarak V-I bağlantısını gerçekleştirmiştir. Yirminci ölçüde akorun diyez beş sesini duyurmak için kromatik yaklaşım kullanmış ve *altere* hissini vermek için re bemol sesini kullanmıştır.

[Chorus 3]

98

101

104

106

110

114

118

F⁷

B^{b7}

F⁷ Amin⁷ D⁷

Gmin⁷ C⁷

F⁷

Şekil 11. Lee Morgan *The Sidewinder* üçüncü chorus trompet solo notası

<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim Tarihi: 15.06.2023)

Lee Morgan solosunun üçüncü chorusunun ilk üç ölçüsünde aynı ses üzerinden onaltılık sesler kullanmıştır. Dördüncü ölçünün ikinci vuruşunda *blue note* kullanıp minör blues hissini vermiştir.

4.3.2. Totem Pole

Totem Pole

Track 2: The Sidewinder

Straight $\text{♩} = 142$

Music by Lee MORGAN

[Rhythm Section Intro]

F min⁶ G⁷

G^{b7} F min⁶

[Head]

F min⁶ G⁷

G^{b7} F min⁶ C⁷

F min⁶ G⁷

G^{b7} F min^(maj7)

C min⁷ C min⁷ F⁷ B^b maj⁷

B^b min⁷ E^{b7} A^b maj⁷ G min⁷ C⁷(^{#11})

F min⁶ G⁷

G^{b7} F min⁶ C⁷(^{#11})

Şekil 12. Totem Pole intro ve tema bölümü notası devamı notası
<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim tarihi:
15.06.2023)

Totem pole 32 ölçülük “ABA” şarkı formunda, 4/4 lük bir ritimde ve fa minör tonundadır. Parçanın ilk on altı ölçüsü intro bölümüdür. Sekiz ölçülük bir bas riff çizgisi iki tekrarlı bir biçimde duyurulmuştur. İntro bölümünün ilk iki ölçüsünde akor kurulumuna uygun olarak akor sesleri ritmik olarak olarak çeşitlendirilmiştir. Bu ritmik çeşitlendirme üçüncü ve dördüncü ölçüde sol minör altı akoru üzerinden, beşinci ve altıncı ölçüde sol bemol altı akoru üzerinden, yedinci ve sekizinci ölçüde ise fa minör altı akoru üzerinden yapılmıştır. Parçanın intro bölümündeki bas riff çizgisi temanın ilk on altı ölçüsü boyunca devam etmektedir. Aynı şekilde bu riff parçanın tüm “A” bölümlerinde tekrarlanmaktadır. Tema ilk akorun beşlisi ile başlamaktadır. İkinci ölçüde bir sonraki akorun üçlüsü erken duyurulmuştur. Bu ses tonun blues notasıdır fakat üçüncü ölçüde dominant akorun üçlüsü olarak kullanılmış ve müzikal etkiyi daha da arttırmıştır. Üçüncü ve beşinci ölçülerde akorun üçlü sesi uzun kullanılmış bu şekilde dominant akorun etkisi arttırılmıştır. Sekizinci ölçüde dominant akorun bemol beşlisi ile başlanmış ve tam/yarım diminish dizi notaları kullanılmıştır. On bir ve on altıncı ölçüler arasında aynı melodik çizginin yarım ses aşağısı ve *altere* dizi kullanılarak *out* bir duyum elde edilmiştir. Temanın ilk on altı ölçüsü “A Night in Tunisia” isimli ünlü caz standartını çağrıştırır şekilde akor dizilimine ve latin/swing bir ritim örgüsüne sahiptir. Yalnızca akor uzunlukları birer ölçülük değil ikişer ölçülük şekilde ilerlemektedir. “A” temaları latin bir ritim ile ilerlerken “B” teması swing ritimine dönmektedir. Tema trompet ve saksafon için yazılmış aranjman şeklinde çalınmış ve özellikle yirmi iki ve otuz ikinci ölçüde trompet ve saksafonun soru/cevap atışması duyulmaktadır. On sekizinci ölçüde break gerçekleştirilip yalnızca trompet ve saksafon çalmıştır. Ayrıca “A” temasının piyano eşliğinin ritmik yapısı senkoplu bir anlayış ile gerçekleştirilmiştir. Parçanın bitişinde temanın son iki ölçüsü tekrar edilerek vamp and fade ile sonlandırılmıştır.

Parçanın improvizasyon kısmındaki sıralama ve süresi; trompet solo iki chorus, saksafon solo, piyano solo iki chorus, tekrar trompet solo iki chorus şeklindedir.

Lee Morgan’ın da belirttiği üzere, totem pole albüm içerisindeki en iyi üflemelilerden bazılarını ihtiva etmektedir. Lee Morgan’ın bireysel üflemeleri ve bazen yarım perde efektlerinin kullanılması buna kanıt olduğu söylenebilir. Joe Henderson’a gelince, enstrümantal ayağını daima vuruşun üzerine koymuş, ritmik ve armonik yapının izinin silinmesine asla izin vermemiştir. Harris'in solosu, kısmen oktav ve daha sonra Bud

Powell geleneğindeki tek notalık dizelerde ilerlemiştir, Lee Morgan bazı yoğun ve heyecan verici ritmik bölüm çalışmasına tekrar solo dönene kadar ilgiyi sürdürmüştür (Feather, 2023).

Tablo 11

Totem Pole teması melodik analizi

Ölçü sayısı	Analiz
1	Akor sesi
2	Akor sesi, akor sesi, ky. sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi
3	Akor sesi
4	Akor sesi, akor sesi
5	Akor sesi
6	Akor sesi, akor sesi, dy. ses, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
7	Akor sesi
8	Ad. ses, ad. ses, ky. sesi, ky. sesi, akor sesi, akor sesi
9	Akor sesi
10	Akor sesi, dy. sesi, ad. ses, akor sesi, akor sesi
11	Akor sesi, akor sesi
12	Akor sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi
13	Akor sesi, akor sesi
14	Akor sesi, ad. ses, akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses, ad. ses ad.ses
15	Akor sesi, akor sesi, ky. sesi, akor sesi, akor sesi
16	Akor sesi
17	Ad. ses, ad. ses, ad. ses
18	Akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses, akor sesi, akor sesi
19	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi
20	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses
21	Ad. ses, ad. ses, ad. ses
22	Ad. ses, akor ses, ad. ses, ad. ses, akor sesi, ad. ses
23	Akor sesi
24	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses, ad. ses, ad. ses, ad.ses

25	Akor sesi
26	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, ky. sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi, akor sesi
27	Akor sesi
28	Akor sesi, akor sesi
29	Akor sesi
30	Akor sesi, dy. sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
31	Akor sesi
32	Akor sesi

Tablo 12

Totem Pole akor yürüyüşleri

Ölçü sayısı	Akor			
1-4. Ölçü(intro)	Im6	Im	II7	II7
5-8. Ölçü(intro)	bII7	bII7	Im6	Im6
9-12. Ölçü	Im6	Im6	II7	II7
13-16. Ölçü	bII7	bII7	Im6	Im6
17-20. Ölçü	Im	Im	II7	II7
21-24. Ölçü	#II7	#II7	Im	V7
25-28. Ölçü	Im6	Im6	II7	II7
29-32. Ölçü	bII7	bII7	Im(maj7)	Im(maj7)
33-36. Ölçü	Vm7	Vm7 / I7	bIVM7	bIVM7
37-40. Ölçü	bIVm7	bVII7	bIIIM7	IIIm7 / V7(#11)

Şekil 13. Lee Morgan totem pole birinci chorus trompet solo notası
<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim tarihi: 15.06.2023)

Lee Morgan solosunun ilk ölçüsünde tema başlangıç sesi olan akorun beşli sesini kullanmıştır. Aynı şekilde solonun üç ve beşinci ölçüsünde temaya benzer olarak akorun üçlüsünü kullanmıştır. Dördüncü ölçüde etkiyi arttırmak için akorun dokuzlu ve altılısını kullanmıştır. On bir ve on ikinci ölçüde *swing* hissini verir biçimde sekizlik notalar kullanmış ve etkiyi arttırmak için akorun üçlüsü ile başlayıp üçlü ile bitirmiştir. Yine etkiyi

arttırmak için solonun beşinci ölçüsünde akorun dokuzlusuyla başlamış ve bu etkiyi devam ettirmek için onuncu ölçüde altılı ile devam etmiştir. Ayrıca on yedi ve yirincinci ölçüler arasında bebop armonik yapısı duyulmaktadır.

73 Fmin⁶ G⁷

77 G^{b7} Fmin⁶ C⁷

81 Fmin⁶ G⁷

85 G^{b7} Fmin⁶

89 Cmin⁷ Cmin⁷ F⁷ B^bmaj⁷

93 B^bmin⁷ E^{b7} A^bmaj⁷ Gmin⁷ C⁷(#11)

97 Fmin⁶ G⁷

101 G^{b7} Fmin⁶ C⁷(#11)

Şekil 14. Lee Morgan totem pole birinci chorus trompet solo notası
<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim tarihi: 15.06.2023)

Lee Morgan solosunun ikinci chorusunun ilk ölçüsünde akorun üçlüsü ile başlayıp kromatik yaklaşım gerçekleştirmiş ve etkiyi arttırmak için dokuzluyu kullanmıştır. Yedinci ölçüde majör pentatonik dizi kullanmıştır.

4.3.3. Gary's Notebook

Gary's Notebook

Track 3: The Sidewinder

Music by Lee MORGAN

Swing ♩ = 180
Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷ D^{b7} Repeat 4 times

[Head]
Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷ D^{b7}

Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷ C⁷

Fmin⁷ G^{b7} Fmin⁷ G^{7(b9)}

Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷

E^bmin⁷ A^{b7} Dmin⁷ G⁷

Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷ D^{b7}

Şekil 15. Gary's notebook intro ve tema bölümü notası

<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/>

(Erişim tarihi: 15.06.2023)

Gary's Notebook yirmi dört ölçümlük bir blues yapısıdır. 3/4 lük zamanlı ve do minör tonundandır. Parçanın intro bölümünde dört ölçüden oluşan riff bulunmaktadır. İki kez tekrarlanan bu bölümü tüm enstrümanlar beraber çalmaktadır. İntronun iki ve dördüncü ölçülerinde caz müziğinin sert çalımını elde edebilmek için oktav sesler kullanılmıştır denilebilir. Parçanın intro bölümünde caz müziğinin senkop anlayışı ön plandadır. Üflemelilerin senkop çalımı bitirdiği vuruşta piyano vurguyu alıp sonraki vuruşta davul ile beraber aynı çalımı devam ettirmektedir. İntro bölümünde senkoplar esler ile desteklenmiştir fakat temanın ilk iki ölçüsünde senkop anlayışı bağlı bir biçimde devam etmektedir. Tema bölümünün ilk sekiz ölçüsünde ağırlıklı olarak pentatonik dizi kullanılmıştır. Pentatonik dizi içerisindeki sesler geleneksel blues yapısında gerilim yaratmak ve modernize etmek amacıyla *tritone substitution* akorlar ile desteklenmiştir. Örneğin; temanın iki, dört, altı, on, on dört, yirmi iki ve yirmi dördüncü ölçülerinde geliştirilmemiş geleneksel blues yapısından farklı olarak ana tonun bemol dokuzlu sesinin dominant akoru kullanılmıştır. Ayrıca tema bölümünün sekiz ve on ikinci ölçülerinde bir sonraki akora bağlantıyı armonik olarak geliştirebilmek için beşinci derecenin dominant akoru kullanılmıştır. Parçanın on iki on üç, on yedi on sekiz, on dokuz ve yirminci ölçülerinde V-I yapısı kullanılmıştır. On bir, on iki, yirmi yedi ve yirmi sekizinci ölçülerde bebop döneminde fazlasıyla kullanılan ritmik yapı olan üçleme, onaltılık üçleme ve sekizlik anlayışı görülmektedir. Parçanın sololarının bitiminde tekrar giriş melodisi gelmektedir ve devamında tema ile devam etmektedir.

Parçanın improvizasyon kısmındaki sıralama ve süresi; saksafon solo iki chorus, trompet solo iki chorus, piyano solo iki chorus şeklindedir.

Tablo 13

Gary's notebook teması melodik analiz

Ölçü sayısı	Analiz
1	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
2	Akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses, ad. ses
3	Ad. ses, akor sesi, akor sesi, akor sesi
4	Ad. ses, ad. ses, ad. ses, akor sesi, ad. ses, ad. ses
5	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
6	Akor sesi, ad. ses, ad. ses, akor sesi, ad. ses
7	Akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi, akor sesi
8	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses, akor sesi, akor sesi
9	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses
10	Ad. ses, ad. ses, ad. ses, ad. ses, ad. ses, ad. ses, akor sesi
11	Akor sesi, akor sesi, akor sesi
12	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses
13	Akor sesi, ky. sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
14	Akor sesi, akor sesi, ad. ses, ky. sesi, akor sesi, ad. ses
15	Akor sesi, akor sesi, ky. sesi, ky. sesi, akor sesi
16	Akor sesi, ad. ses, akor sesi, akor sesi, akor sesi
17	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi
18	Akor sesi, ad. ses, ad. ses, ad. ses
19	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, dy. ses, akor sesi
20	Akor sesi, ad. ses, ad. ses, akor sesi, akor sesi
21	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
22	Akor sesi, ad. ses, ad. ses, akor sesi, ad. ses
23	Akor sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi, akor sesi
24	Ad. ses, ad. ses, akor sesi, dy. sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses

Tablo 14

Gary's notebook akor yürüyüşleri

Ölçü sayısı	Akor			
1-4. Ölçü(intro)	Im7	bII7(b5)	Im7	bII7(b5)
5-8. Ölçü(intro)	Im7	bII7(b5)	Im7	bII7(b5)
9-12. Ölçü	Im7	bII7	Im7	bII(b5)
13-16. Ölçü	Im7	bII7(b5)	Im7	V7
17-20. Ölçü	IVm7	bV7	IVm7	V7(b9)
21-24. Ölçü	Im7	bII7(b5)	Im7	Im
25-28. Ölçü	bIIIm7	bIV7	IIIm7	V7
29-32. Ölçü	Im7	bII7(b5)	Im7	bII7

[Chorus 2]

125

129

133

Şekil 16. Gary's Notebook Lee Morgan'ın trompet solosu 125-136. ölçüler arası notası

Tema bölümünde görülen onaltılık üçleme ve sekizlik olgusunu Lee Morgan solosunda yüz yirmi altı ve yüz otuzuncu ölçülerde kullanmıştır. Ayrıca yüz otuz altıncı ölçüde dominant bebop dizisi yaklaşımını gerçekleştirmiştir. Parçanın sonunda intro ezgisini ve ritmik yapısını korumuş vamp and fade ile sona erdirmiştir.

[Lee Morgan Solo]
[Chorus 1]

Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷ D^{b7}

101

Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷ C⁷

105

Fmin⁷ G^{b7} Fmin⁷ G^{7(b9)}

109

Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷

113

E^bmin⁷ A^{b7} Dmin⁷ G⁷

117

Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷ D^{b7}

121

Şekil 17. Lee Morgan Gary's Notebook birinci chorus trompet solo notası
<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim tarihi: 15.06.2023)

Lee Morgan solosunun ilk dört ölçüsünü intro bölümündeki riff kısmına benzer şekilde inşa etmiştir denilebilir. On ikinci ölçüde akorun bemol dokuzlusunu duyurarak tansiyon sağlamıştır. Yine yirminci ölçünün ilk iki vuruşunda çaldığı notayı yarım ses aşağıya alarak akora bemol dokuz hissi vermiştir. On altı ve on yedinci ölçülerdeki II-V yapısında II akorunun yedilisini ve üçlüsünü kullanmış, beşinci derece içerisinde II. Derece akorunun üçlüsü yediliyi karşıladığından dolayı ortak sesler ile tansiyon oluşturmuştur.

[Chorus 2]

125 Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷ D^{b7}

129 Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷ C⁷

133 Fmin⁷ G^{b7} Fmin⁷ G^{7(b9)}

137 Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷

141 E^bmin⁷ A^{b7} Dmin⁷ G⁷

145 Cmin⁷ D^{b7} Cmin⁷ D^{b7}

Şekil 18. Lee Morgan Gary's Notebook ikinci chorus trompet solo notası <https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim tarihi: 15.06.2023)

Lee Morgan solosunun ikinci chorus boyunca swing ve bebop etkilerini hissettirmiştir.

4.3.4. Boy, What a Night

Boy, What A Night

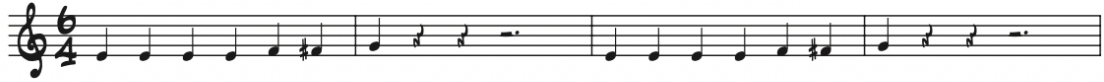
Track 4: The Sidewinder

Music by Lee MORGAN

Swing $\text{♩} = 220$

[Rhythm Section Intro]

C⁷

C⁷

5

F⁷

9

C⁷

13

G⁷

F⁷

17

C⁷

[Head]

21

C⁷ 8vb 2nd X

25

C⁷

29

F⁷

33

Şekil 19. Boy, what a night intro ve tema bölümü notası.

<https://qpress.ca/product/thesidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim tarihi: 16.06.2023)

Boy, What A Night isimli parça altı dörtlük bir ritimde do majör blues olarak adlandırılabilir. Parçanın başında yirmi dört ölçülük, piyanonun blues dizisini sıklıkla kullandığı davulun da dahil olduğu bir intro bulunmaktadır. İntro bölümünde ilk dört ölçülük melodi sonraki dört ölçüde ritmik olarak çeşitlendirilmiştir. On sekiz ve on dokuzuncu ölçüdeki melodi, yirmi ve yirmi birinci ölçüde akor değişimine uyarlanmıştır. Yirmi üçüncü ölçü trompet ve saksafon için yazılmış bir break kısmının sona ermesi ile beraber tema bölümü başlamaktadır. Break kısmı do minör blues dizisinin notalarından oluşmaktadır. Tema kısmında yirmi beş ve yirmi yedinci ölçüler arası geleneksel blues formunun soru anlayışını gösterip, yirmi dokuz ve otuz birinci ölçüler arası cevap anlayışını duyurmaktadır. Trompet ve piyano solosu başlamadan önce iki ölçülük break kısmı tekrarlanmıştır. Parçanın sonunda temadan soloya geçmeden önce kullanılan break kısmı kullanılmış ve yavaşlayarak sonlandırılmıştır.

Tablo 15

Boy, what a night tema bölümü melodik analiz

Ölçü sayısı	Analiz
1	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
2	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi
3	Akor sesi
4	Sus
5	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
6	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad.ses
7	Ky. sesi, akor sesi, akor sesi
8	Sus
9	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
10	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses
11	Ky. sesi, akor sesi, akor sesi
12	Akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses
13	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
14	Akor sesi, dy. sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi
15	Ky. sesi, akor sesi, akor sesi
16	Akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi
17	Akor sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses, akor sesi, dy. ses, akor sesi, ad. ses, akor sesi
18	Akor sesi, akor sesi, ad. ses
19	Akor sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi, dy. sesi, dy. sesi, akor sesi, ky. sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
20	Akor sesi, akor sesi
21	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi, akor sesi
22	Akor sesi, dy. sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses, ad. ses, ad. ses
23	Akor sesi, ad. ses, ky. sesi, ky. sesi, akor sesi
24	Akor sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses, akor sesi, akor sesi, akor sesi akor sesi, akor sesi

Tablo 16

Boy, what a night akor yürüyüşleri

Ölçü	Akor
1-8. ölçü (intro)	I7
9-12. ölçü (intro)	IV7
13-16. ölçü (intro)	I7
17-20. ölçü (intro)	V7/V7/IV7/IV7
21-24. ölçü	I7
25-28. ölçü	I7
29-32. ölçü	I7
33-36. ölçü	IV7
37-40. ölçü	I7
41-44. ölçü	V7/V7/IV7/IV7
45-48. ölçü	I7

Şekil 20. Boy, what a night Lee Morgan'ın trompet solo notası 115-134. ölçüler arası notası

Lee Morgan trompet solosunun yüz on beş ve yüz yirmi ölçüleri arasında kromatik yaklaşımlar ile bebop hissini duyurmuştur. Aynı şekilde yüz yirmi ve yüz otuz birinci ölçüler arasında bu durumu devam ettirmektedir. Özellikle yüz otuz ikinci ölçüde sololarında sıklıkla kullandığı trompet pistonuna yarım basarak sağladığı hissi vermiştir.

Lee Morgan, bu parçadaki improvizasyonunda, müzikal ifadesinde ve fikirleri uzun uzadıya birleştirme kabiliyetinde ünlü caz trompetçisi Dizzy Gillespie etkisinin bir bölümünü yansıtmıştır denilebilir (Feather, 2023). Feather bu söylemiyle birlikte Lee Morgan'ın solo kısmını bebop döneminin trompet sanatçısı Dizzy Gillespie'ye benzetmektedir.

4.3.5. Hocus Pocus

Hocus-Pocus

Track 5: The Sidewinder

Music by Lee MORGAN

Swing ♩ = 184

Gmaj⁷ Emin⁷ Amin⁷ D⁷ G⁶ C⁶ C[#]min⁷ Cmin⁷

Bmin⁷ B^b13 Amin⁷ D⁷(#9) Gmaj⁷ B^b7 E^bmaj⁷ A^b13 Gmaj⁷

Gmaj⁷ Emin⁷ Amin⁷ D⁷ G⁶ C⁶ F[#]7sus Cmin⁷

Bmin⁷ B^b13 Amin⁷ D⁷(#9) Gmaj⁷ C[#]7(#5)

C⁶ A⁷(#9) Dmin⁷ G⁷(#9) C⁶ Bmin⁷(b5) E⁷(b9)

Amin⁷ Bmin⁷ E⁷ A⁷sus A⁷ D⁷ D⁷(#9)

Gmaj⁷ Emin⁷ Amin⁷ D⁷ G⁶ C⁶ C[#]min⁷ Cmin⁷

Bmin⁷ B^b13 Amin⁷ D⁷(#9) Gmaj⁷ B^b13 E^bmaj⁷ A^b13

Şekil 21. Hocus Pocus intro ve tema bölümü notası

<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim tarihi: 15.06.2023)

Tablo 17

Hocus Pocus akor yürüyüşleri

Ölçü Sayısı	Akor			
1-4. Ölçü	Imaj7/VIm7	IIm7/V7	IM6	IVM6/#IVm7/IVm7
5-8. Ölçü	IIIIm7/bIII13	IIm7/V7#9	IM7/IIIb7/bVIM7	bII13/IM7
9-12. Ölçü	IM7/VIm7	IIm7/V7	IM7	IV6/#VIIIsus7/IVm7
13-16. Ölçü	IIIIm7/bII13	IIm7/V7#9	IM7	#IV7#5
17-20. Ölçü	IVM6/II7#9	Vm7/I7#9	IVmaj6	IIIIm7b5/VI7b9
21-24. Ölçü	IIm7	IIIIm7/VI7	IIIsus7 / II7	V7/V7#9
25-28. Ölçü	IM7/VIm7	IIm7/V7	IM6	IVM6/#IVm7/IVm7
29-32. Ölçü	IIIIm7/bIII13	IIm7/V7#9	IM7/bIII13/bVIM7	bII13

Ezgi, standart bir harmonik ilerlemeye sahip 32 barlık bir forma (AABA) sahiptir. Aslında Mean To Me adlı şarkının değişikliklerine dayandığı söylenebilir (Katz, 2021). Formun A kısmı on altı ölçü, b kısmı sekiz ölçü ve tekrar a kısmı sekiz ölçüdür. Parçanın tonu sol majördür. Parça 4/4 lük swing ritindedir.

Tema bölümünün dördüncü, on iki ve yirmi ikinci ölçüsünde bemol beşli akoru bulunmaktadır. Bemol beşlinin armonik olarak bebop dönemini temsil eden bir yapı olduğu bilinmektedir. A ve B temalarının iki, üç ve dördüncü ölçülerinde caz müziğinde armoni anlayışının temelini oluşturan II-V-I yapısı kullanılmıştır. Buna benzer olarak ilk ve son A temasının beş ve altıncı ölçüleri, altı ve yedinci ölçülerinde II-V-I armonik yapısı kullanılırken beşinci derece akorlarında bebop dönemi armonik yapısında sıkça kullanılan reharmonization gerçekleştirildiği görülmektedir. Tema bölümünün A kısmında aranjman şeklinde yazılmış davul, bas ve piyanonun beraber icra ettiği melodiye eşlik eden kısım yer almaktadır. Hocus Pocus parçasında ritmik olarak swing yapısı değiştirilmeden kullanılmıştır. A temalarının ilk dört ölçüsünde düz şekilde çalınırken, beş ve sekizinci ölçüler arasında melodiye eşlik eder şekilde senkoplar eklenmiştir. B teması düz bir şekilde çalınmıştır.

Tablo 18

Hocus Pocus tema bölümü melodik analizi

Ölçü sayısı	Analiz
1	Akor sesi, akor sesi, ky. sesi
2	Akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi, akor sesi
3	Akor sesi, akor sesi, ad. ses
4	Ad. ses, akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses
5	Akor sesi, ky. sesi, akor sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses
6	Akor sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses, ad. ses
7	Akor sesi, ad. ses, akor sesi
8	Ad. ses, ad. ses, ad. ses, akor sesi
9	Akor sesi, akor sesi, ky. sesi
10	Akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi, akor sesi
11	Akor sesi, akor sesi, ad. ses
12	Ad. ses, akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses
13	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses, akor sesi, akor sesi
14	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses, ad. ses, akor sesi
15	Akor sesi, dy. sesi, akor sesi, akor sesi
16	Akor sesi, dy. sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses
17	Akor sesi, akor sesi, ad. ses
18	Ad. ses, akor sesi
19	Ad. ses
20	Akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses
21	Akor sesi, ad. ses
22	Ad. ses, akor sesi
23	Ad. ses, akor sesi, akor sesi, ad. ses
24	Akor sesi, akor sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses, ad. ses
25	Akor sesi, akor sesi, ky. sesi
26	Akor sesi, akor sesi, ad. ses, akor sesi, akor sesi
27	Akor sesi, akor sesi, ad. ses
28	Ad. ses, akor sesi, ad. ses, akor sesi, ad. ses
29	Akor sesi, ky. sesi, akor sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses
30	Akor sesi, akor sesi, dy. sesi, akor sesi, ad. ses, ad. ses
31	Akor sesi, ad. ses, ad. ses
32	Ad. ses, ad. ses, ad. ses, ad. ses

97 Gmaj⁷ G[#]dim Amin⁷ D⁷ G⁶ G⁷ Cmin⁷ F⁷

101 Bmin⁷ E⁷ Amin⁷ D^{7(b9)} Gmaj⁷ E^{7(#5)} A⁷ D⁷

105 Gmaj⁷ Emin⁷ Amin⁷ D⁷ G⁶ G⁷ Cmin⁷ F⁷

109 Bmin⁷ E⁷ Amin⁷ D^{7(b9)} Gmaj⁷ Dmin⁷ G⁷

113 C⁶ A^{7(#9)} Dmin⁷ G^{7(b9)} C⁶ Bmin^{7(b5)} E^{7(b9)}

117 Amin⁶ Bmin⁷ E⁷ A⁷ D^{7(#9)}

121 Gmaj⁷ Emin⁷ Amin⁷ D⁷ G⁶ Cmin⁷ F⁷

125 Bmin⁷ E⁷ Amin⁷ Etc... D⁹ Gmaj⁷ E^{7(#9)} Amin⁷ D⁷

Şekil 22. Lee Morgan hocus pocus birinci chorus trompet solo notası
<https://qpress.ca/product/the-sidewinder-complete-album-transcription/> (Erişim tarihi: 15.06.2023)

Lee Morgan solosunun ilk dört ölçüsünde temaya benzer olarak susları kullanmış ve az nota çalmıştır. On dört ve on beşinci ölçülerde II-V-I bağlantısında beşinci derecenin b13 sesine ulaşacak şekilde sürdürmüş ve birinci derecenin beşlisinde sonlandırmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Lee Morgan caz trompetçileri arasında kısa yaşam süresine rağmen birçok müzikal ürün sergilemiştir. Bu ürünlerin bir kısmı hard bop döneminde yayınlanmıştır. Yayınlanan bu albümlerin çoğunun caz tarihinde kayıt şirketleri arasında önemli bir yere sahip Blue Note kayıt şirketi kapsamında olması iyi enstrümanistliğinin bir kanıtı olarak görülebilir. Lee Morgan Blue Note şirketinde; 1957 yılında *Indeed* ve *Lee Morgan Vol.3*, 1958 yılında *The Cooker*, *Candy* ve *City Lights*, 1960 yılında *Leeway* ve *The big beat*, 1966 yılında *Search for the new land* ve *The Rumproller*, 1967 yılında *Cornbread* ve *Delightfulee*, 1968 yılında *Caramba!* ve *The Gigolo*, 1969 yılında *Charisma*, 1970 yılında *The Sixth Sense*, 1971 yılında *Live at the lighthouse*, 1972 yılında *The last session*, 1978 yılında *The Procrastinator*, 1979 yılında *Sonic boom*, 1980 yılında *Taru*, 1981 yılında *Infinity*, 1985 yılında *The Rajah*, 1998 yılında *Standarts* albümlerini çıkarmıştır. Buna ek olarak Richard Cook isimli yazarın Blue Note kayıt şirketi caz tarihindeki biyografisini konu alan 2003 yılında yayınlanan “Blue Note Records: The Biography” isimli kitabında kapak resmi olarak Lee Morgan kullanılmıştır.

Morgan’ın *The Sidewinder* albümü parça sayısı az olmasına karşın hard bop dönemine paralel olarak içerisinde birçok farklı müzikal anlayışı barındırmaktadır. Albüm parçalarından *The Sidewinder*, *Boy*, *What A Night* ve *Gary’s Notebook* blues yapısındadır ancak alışlagelmiş blues ölçü sayısının iki katı uzunluğa sahiptir. Aynı zamanda *The Sidewinder* dört dörtlük latin ritim kalıbında ilerlerken, *Gary’s Notebook* üç dörtlük bir ritim kalıbında *Boy*, *What A Night* ise altı dörtlük bir ritim kalıbında ilerlemektedir. *Totem Pole* ise latin ve swing ritmi içerisinde barındırır. *Hocus Pocus* adlı parça cazın kalbi kabul edilen swing ritminin bir örneğidir. Bebop dönemindeki hızlı ritimler kullanılmamış, hard bop döneminde görülen medium swing yapısında ilerlemiştir. Armoni, bemol beşli akorlar ve vekil akorlar ile desteklenmiş ve gelişmiş bir yapı sağlanmıştır.

Parçaların özellikle giriş kısımları swing dönemini hatırlatır biçimde dikkatli bir biçimde yazılmış aranjmanları içermektedir. Buna paralel olarak parça temalarında ve sololarında kullanılan break kısımları ve sololara eşlik olarak kullanılan ritmik veya melodik eşlikler aranjman yapısının bir göstergesidir. Tema kısımlarında trompet ve saksafonun armonik uyum ve çeşitliliği bu durumu desteklemektedir. Yine giriş kısımlarında ve bazı solo eşliklerinde tekrarlara dayalı bas ve davul çalımları görülmektedir.

Sonuç olarak, hard bop dönemi başlangıçtaki caz geleneğinin unsurlarını içerisinde barındırırken bunları modern bir hale getirmiştir denilebilir. Blues ve erken dönem cazın yapısını armoni, ritim, tını ve artikülasyon anlamında geliştirmiştir. Bu dönemde swing döneminin dans edilebilir ritmik anlayışı ve müzik grupları için bir disiplin sağlayan aranjman yapısı kullanılmıştır. Ek olarak, bebop döneminin teknik anlamda gelişmiş yapısını kullanmış fakat daha dinlenilebilir ve melodik bir yapıya dönüştürmüştür. İçerisinde barındırdığı soul, latin ve daha sonra ortaya çıkışına sebep olacağı fusion ve funk gibi müzik tarzları bu dönemin önemini bir kanıttır.

5.2. Öneriler

1. Caz müziği dönemleri alanında araştırmaların arttırılması
2. Caz tarihinde başarı elde etmiş albümlerin müzikal olarak incelenmesi
3. *The Sidewinder* albümünün müzik endüstrisindeki başarısının incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aceves, R. (2017, 22 Şubat). A Look Back At Lee Morgan's Sidewinder. Erişim Adresi: <https://www.sfjazz.org/onthecorner/look-back-lee-morgans-sidewinder>
- Aitken, A. (1975). A Self Instructional, Audio-İmitation Method Designed To Teach Trumpet Students Jazz İmprovisation In The Major Mode. Unpublished Ph.D. Thesis, Oregon State University, Oregon.
- Arı Y. ve Kaya İ. (2014). *Coğrafya Araştırma Yöntemleri*. Coğrafyacılar Derneği Yayınları, Balıkesir.
- Bauer, P. (t.y.). Cool jazz music. Erişim Adresi: <https://www.britannica.com/art/cool-jazz>
- Berendt, E, J. (2019). *Caz Kitabı: Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına*. Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Bergerot, F. (2004). *Tarih Boyunca Caz*. Dost Yayınları, Ankara.
- Bluenote (2020, 4 Aralık). The Sidewinder: Lee Morgan's Comeback & Coranation. Erişim adresi: <https://www.bluenote.com/spotlight/lee-morgan-the-sidewinder/>
- Boothroyd, M. (2012). Miles Davis and Modal Jazz The inevitability of The Kind of Blue Album. Erişim Adresi: <https://huichawaii.org/assets/boothroyd,-myles---miles-davis-and-modal-jazz.pdf>
- Feather, L. (t.y.). The Sidewinder.
Erişim Adresi: <https://pdalbury.files.wordpress.com/2012/09/the-sidewinder-4-notes-1.pdf>
- Gridley, M. (1999). *Jazz Styles: History and Analysis*. Pearson Publishing, London.
- Hobsbawn, E. (2009). *Sıra Dışı İnsanlar Direniş, İsyan ve Caz*. Işıktan Gündüz (çev.). Yordam Yayınevi: İstanbul.
- Isaac, J. (2018, 12 Şubat). The Sidewinder. Erişim Adresi: <https://publicseminar.org/2018/02/blue-monday-monday-morning-blues-2/>
- İlyasoğlu, E. (1994). *Zaman İçinde Müzik*. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

- Janis, H. ve Blesh, R. (1950). *They All Played Ragtime*. Grove Press, Newyork.
- Jazzempowers (t.y.). Lee Morgan Biyography. Erişim Adresi:
<https://www.jazzempowers.org/lee-morgan>
- Jones, R. (2012, 13 Eylül). Lee Morgan Plays The Sidewinder. Erişim Adresi:
<https://thedeletebin.com/2012/09/13/lee-morgan-plays-the-sidewinder/>
- Katz, A. (2021). Barry Harris Solo On Hocus-Pocus. Erişim Adresi:
<https://aleckatzmusic.com/barry-harris-on-hocus-pocus/>
- Kenney, W. (1993). *Chicago Jazz: A Cultural History, 1904-1930*. Oxford University Press, Oxford.
- Keseroğlu, E. (2005). Caz Müziğinin Gelişim Süreci ve Etnik Müzikler ile Etkileşimi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kıral, B. (2020). “Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi”. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), s. 170-189.
- Lewis, A. (1986). “The Social Interpretation of Modern Jazz”. *Canadian University Music Review*, (2), 138-165.
- Lewis, B, S. (2020). We, Not Me: The Musical Life Of Bob Cranshaw. Unpublished Ph.D. Thesis, University of Northern Colorado, Greeley.
- Litweiler, J. (1990). *The Freedom Principle: Jazz After 1958*. Da Capo Press, Boston.
- Londonjazzcollector (2018, 8 Şubat). Lee Morgan: The Sidewinder(1963) Blue Note Erişim Adresi: <https://londonjazzcollector.wordpress.com/2018/02/08/lee-morgan-the-sidewinder-1964-blue-note/>
- Mcmillan, J. (2008). *Delightfulee: The life and music of Lee Morgan*. University of Michigan Press, Michigan.

- Murdock, M. C. (2007). Sidewinder Syndrome: Improvisational Vocabulary And Construction of Richard Blue Mitchell And Lee Morgan. Unpublished Ph.D. Thesis, Ball State University, Muncie.
- Musicmasterjazz (t.y.). Lee Morgan - The Sidewinder. Erişim adresi: <https://www.musicmattersjazz.com/Lee-Morgan-The-Sidewinder-Blue-Note-Vinyl-Reissue-p/33bst-4157.htm>
- Muti, Y. E. (2019). Miles Davis: Kind Of Blue Albümü ve Önemi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yaşar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Okay, D. B. (2013). Caz Piyano Müziğinin Piyano Eğitiminde Kullanılabilirliği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Perchard, T. (2008). *Lee Morgan: His Life, Music and Culture*. Equinox Publishing, Sheffield.
- Peştemalcıgil, A. (2012, 10 Temmuz). Lee Morgan. Erişim Adresi: <https://cazkolik.com/icerik/arto-pestemalcigil-ile-happy-birthday-jazz-frank-wright-lee-morgan-tomasz-stanko-paul-gonsalves-leroy-vinnegar-alan-dawson-sadik-hâkim>
- Rosenthal, H. (1992). *Hard Bop: Jazz and Black Music*. Oxford University Press, Oxford.
- Smith, M. M. (2010). The Swing Era Clarinetists and Their Contributions to Twentieth-Century Clarinet Repertoire. Unpublished Ph.D. Thesis, Ohio State University, Ohio.
- Stacey L. ve Henderson L. (1999). *Encyclopedia of Music in the 20th Century*. Routledge Publishing, Oxfordshire.
- Thejazzhistorytree (t.y.). Hard Bop: 1955. Erişim Adresi: <https://www.jazzhistorytree.com/hard-bop/>

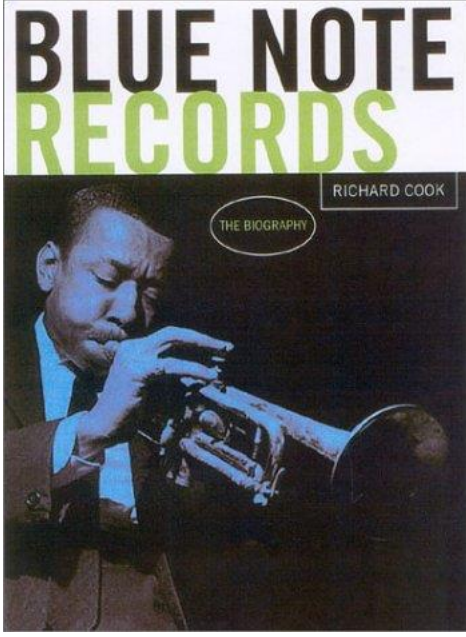
- Thereeltoreelrambler (2022, 2 Kasım). Lee Morgan's Seminal Album The Sidewinder From The Take Project. Erişim adresi: <https://thereeltoreelrambler.com/2022/11/02/talking-tape-lee-morgans-seminal-album-the-sidewinder-from-the-tape-project/>
- Townsend, P. (2000). *Jazz in American Culture*. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Vogel, G. ve Michels U. (2013). *Müzik Atlası*. Semih Uçar (çev.). Alfa Yayınevi: Münih.
- Westendorf, L. (1994). *Analyzing Free Jazz*. Unpublished Ph.D. Thesis, Washington University, Washington.
- White, A. (2011). *The Hip And Modern Image Of Blue Note Records, 1954-1967*. Unpublished Ph.D. Thesis, Indiana University, Indiana.
- Wren, T. (2022). "Jazz Standard as Archive: Theorizing a Relationship Between Jazz Improvisation and Standard Repertoire". *Journal of Jazz Studies*, 13(1), s. 1–19.
- Yavuz, B. ve Sazlı, K. (2021). "Caz Tarihinde 1959-1967 Sürecinin Önemi". *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 10(86), s. 1425-1434.
- Yavuzoğlu, N. (2004). *Caz Müziğinde Akor Dizileri*. Pan Yayıncılık, İstanbul.
- 100GreatestJazzAlbums (t.y.). Lee Morgan-The Sidewinder. Erişim Adresi:<https://100greatestjazzalbums.blogspot.com/2005/06/sidewinder.htm>

EKLER

Ek-1. Lee Morgan'ın Blue Note Kayıt Şirketi İle Çıkardığı Albümler

1. İndeed (1957)
2. Lee Morgan vol.3 (1957)
3. The Cooker (1958)
4. Candy (1958)
5. City Lights (1958)
6. Leeway (1960)
7. The Big Beat (1960)
8. The Rumproller (1966)
9. Search for the New Land (1966)
10. Delightfulee (1967)
11. Cornbread (1967)
12. The Gigolo (1968)
13. Caramba! (1968)
14. Charisma (1969)
15. The Sixth Sense (1970)
16. Live at the lighthouse (1971)
17. The Last Session (1972)
18. The Procrastinator (1978)
19. Sonic Boom (1979)
20. Taru (1980)
21. İnfinity (1981)
22. The Rajah (1985)
23. Standarts (1998)

Ek-2 “Blue Note Records” Biyografi Kitabının Kapak Resmi

Ek-3 Caz saksafon sanatçısı Joe Henderson

Ek-4 Caz piyano sanatçısı Barry Harris

Ek-5 Caz kontrbas sanatçısı Bob Cranshaw

Ek-6 Caz davul sanatçısı Billy Higgins

